

VIENYBĖ

90th Anniversary Year—1886-1976—90-ieji Sukaktuviniai Metai

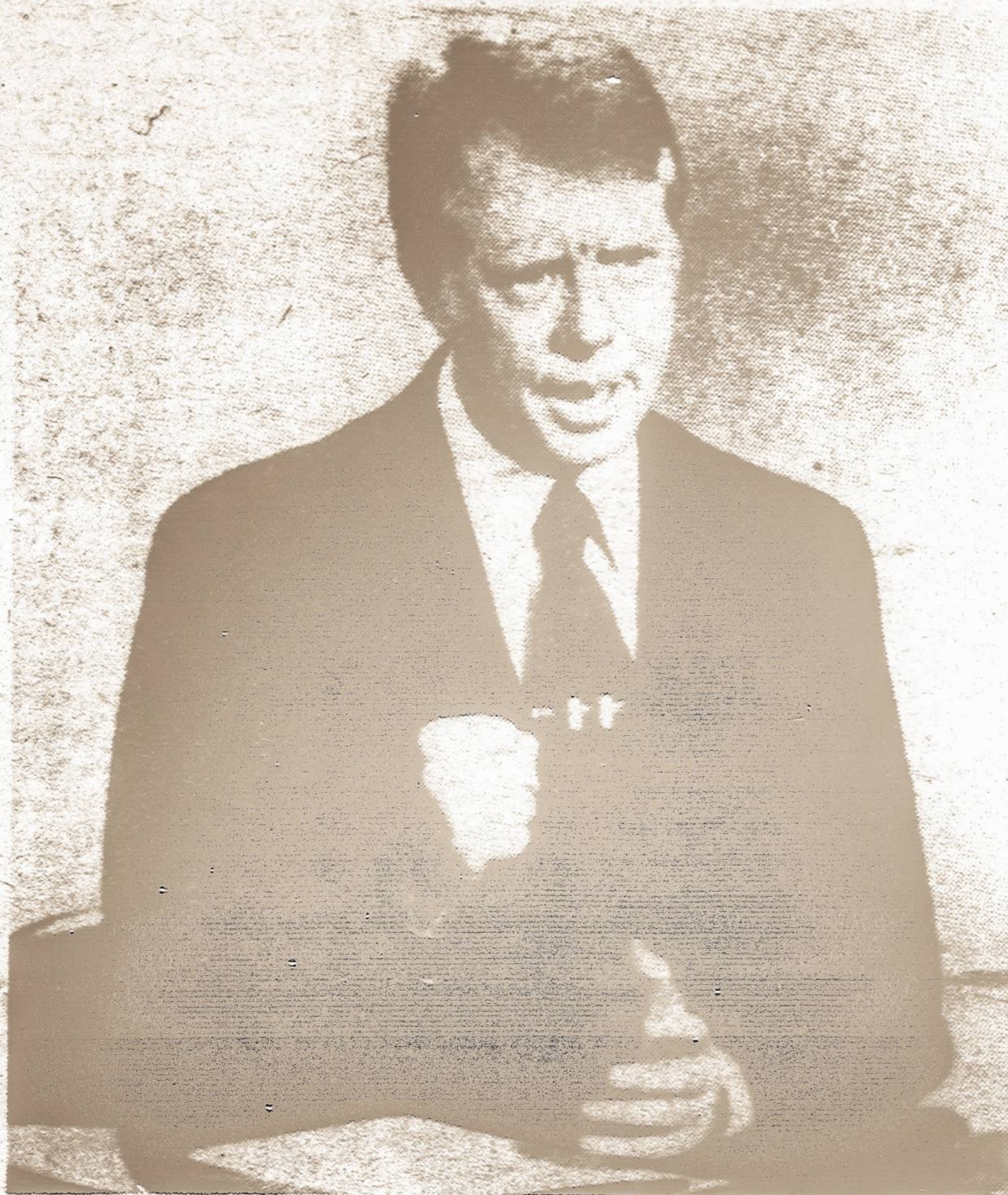
90 M. NO. 17

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

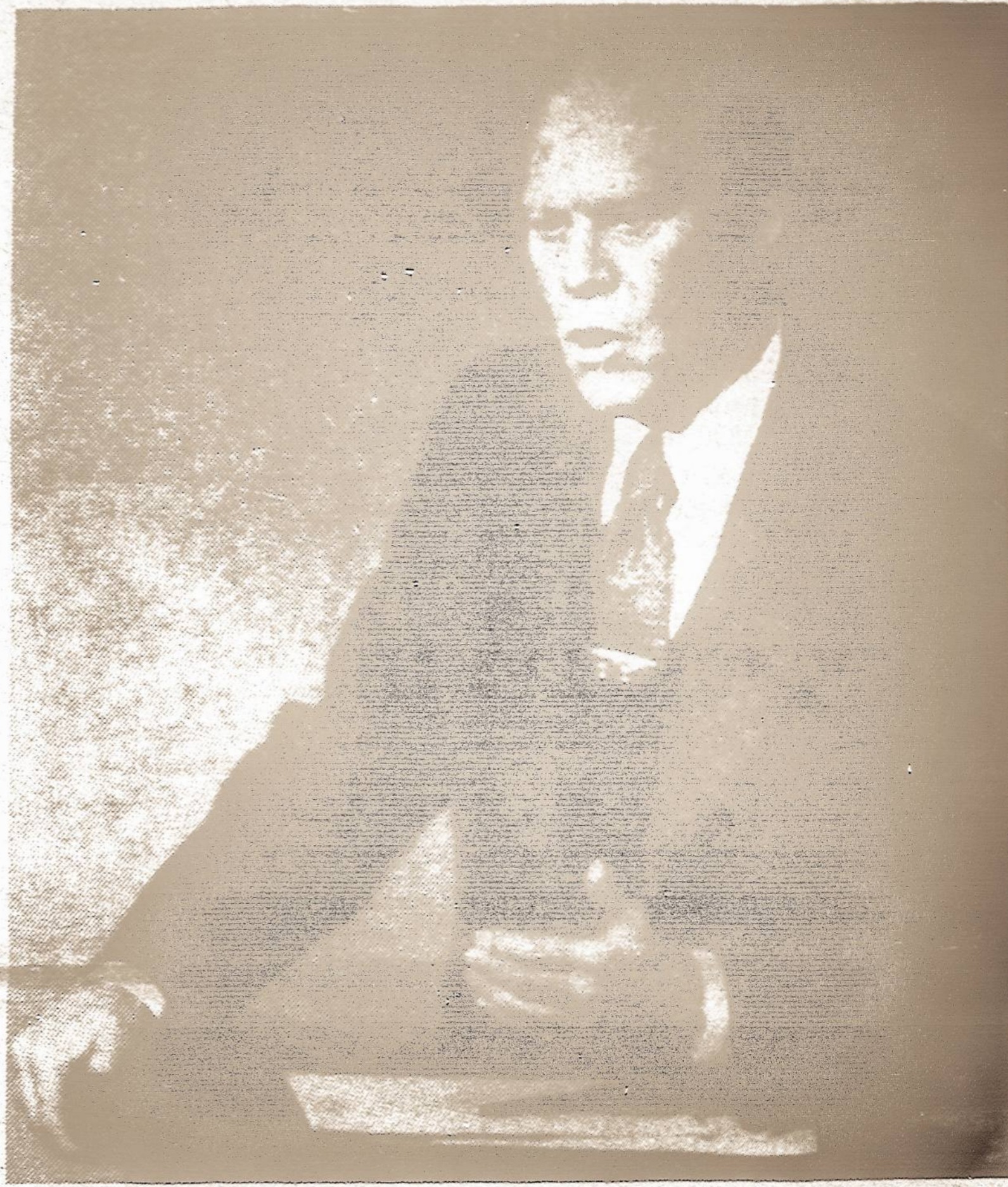
1976 M. SPALIO [OCTOBER] 15 d.

Telephone
APplegate 7-7257

30 CENTŲ

Demokratų kandidatas Jimmy Carter

Republikonų kandidatas — prez. Gerald Ford

KATRAS LAIMĖS? — abu du laikosi savo programos ir ją aiškina rinkėjams TV debatuose.

PREZIDENTINIAI KANDIDATAI PASISAKO DĖL RYTŲ EUROPOS

Kaip pirmieji debatai Philadelphijoje buvo blankūs, taip antrieji, spalio 6 d. San Francisco Meno rūmuose įvykusieji, įnešė gyvumo į rinkiminę kampaniją, ypač tuo, kad jie sukūrė tam tikrą kontroversiją, užaliarmavusią Amerikos etnines grupes, kilusias iš Rytų Europos.

Libiausiai reagavo lenkai, rumunai ir jugoslavai, nes prezidentas Fordas paminėjo jų kilmės kraštus, kaip nepriklausančius sovietiniam dominavimui. Bet gyvai reagoavo ir kitos etninės grupės (ju tarpe ir lietuviai), su kurių atstovais prez. Fordas įvairiais atvejais buvo susitikęs Baltuosiuose Rūmuose ir kuriems tvirtino, kad jam žinoma Rytų Europos tautų padėtis ir kad JAV nori, kad tie kraštai atgautų laisvę ir nepriklausomybę.

Prezidentas susigriebė tik kitos dienos rytą, patyręs apie stiprią etninių grupių reakciją dėl to savo pareiškimo per debatus San Francisco. Los Angeles mieste įvykusiuose keliuose rinkiminiuose susitikimuose, prez. Fordas, lyg ir atsi-

mesdamas nuo ano savo pareiškimo, pabrėžė, kad "vakar naktį aš kalbėjau, jog Amerika stipriai remia Rytų Europos tautų laisvės aspiracijas". O kitą dieną jis paskambino Chicagos lenkų organizacijos pirmininkui ir atsiprašė už savo pareiškimą per debatus.

Sujudo prezidentą gelbėti ir jo ginklanešiai. Valstybės sekretorius dr. Kissingeris aiškino, jog, jo supratimu, "Prezidentas pareiškęs, kad JAV nepripažįsta sovietų dominacijos Rytų Europoje". Prez. Fordui išrinkti komiteto pirmininkas New Yorko valstijoje, Richard M. Rosenbaum, taip pat bandė mažinti susidariusį neigiamą įspūdį, aiškindamas spaudos žmonėms, kad Fordo darbai užsienio politikos srityje kalba daugiau, negu tasai kontroversinis atsitikimas".

Angliškai kalbančios spaudos pranešimu, ši "kontroversija" betgi galinti prez. Fordui gerokai pakenkti rinkimuose, ir padėti jo oponentui demokratų kandidatui Carteriui, kuris debatuose tuojau pat reagoavo. Tasai pareiškė, jog jis

norėtų, kad prezidentas itikintų Amerikos lenkus, čekus, vengrus, kad jų kraštai "nėra sovietų dominuojami". Carteris jau prieš tai buvo puolęs prez. Fordą, kad JAV pasirašė Helsinkio susitarimus, kurių TSRS nesilaiko, ir už vadinamąjį Sonenfeldo dokumentą, pagal kurį "Rytų Europos šalys turinčios organišką ryšį su TSRS".

Sitų debatų metu Carteris pabrėžė tuos punktus, kurių klausimu jis panašiai pasisakė ir savo susitikimuose su etninių grupių atstovais. Spalio 2 d. Pittsburgh, Pa., jis priėmė, tarp kitų, ir lietuvių delegaciją, kuriai vadovavo Lietuvių Bendruomenės JAV krašto vicepirmininkas Rimas Cesonis. Pradžioje jis su delegacijos nariais pasikalbėjo lietuviškomis problemomis, o paskui padarė bendrą pareiškimą. Pirmiausia jis pasisakė Helsinkio susitarimų klausimu, iškeldamas, kad jie davę sovietams nepaprastai didelį diplomatinį laimėjimą. Tai parodė, kad JAV atsakiusios pasauliui moralškai vadovauti.

Tuo atveju, jei jis būtų išrinktas prezidentu, jis tvirtino, kad jis

iškeltų pasauliui, jog sovietai nesilaiko susitarimų, liečiančių laisvesnį apsikeitimą idėjomis ir žmonėmis. Esą, kai TSRS stengiasi rodyti pasauliui, jog ji liberalizuoja savo pažiūras į žmogaus teises ir laisves ir to nevykdo, ir kai Amerika tyli, tai susidaro įspūdis, kad Amerika jiems pritaria.

Toliau Carteris kritikavo prez. Fordo administraciją už tai, kad 17 tūkst. Lietuvos tikinčiųjų peticija Jungtinėms Tautoms dėl religijos laisvės praėjo tydomis, kad sovietai trukdo Laisvės ir Laisvosios Europos radijus, aukštais muitais apdėję siuntinius, nepraleidžia Vakarų spaudos ir pan.

Jis žadėjo daug ką pakeisti, o ypač nepakartoti klaidos, kurią padarė prez. Fordas, palikdamas užsienio politikos reikalus tvarkyti vienam asmeniui, dr. Kissingeriui.

Salia delegacijos vadovo Cesonio, šioje lietuvių delegacijoje dar buvo: Juozas Gaila — buv. JAV LB krašto valdybos pirm., Tėv. Gediminas Kijauskas, SJ — JAV LB tarybos prezidiumo vicepirm., Aušra Zerr

Nukelta į 11 psl.

VIENYBĖ

THE OLDEST LITHUANIAN NEWSPAPER IN THE WORLD

was established in 1886 by Juozas J. Paukstys in Plymouth, Pa. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. Vieniye is published bi-weekly by Valerie Tysliava and Joseph N. Tysliava. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor Valerie Tysliava; Assistant Ann Wai-vada; Business Manager and Photo Editor Joseph N. Tysliava; Senior Editor Vytautas Širvydas. Contributing Editors: Demie Jonaitis, Juozas Kreivenas, Edvardas Sulaitis, Vytautas Zalatorius.

Subscription rates: \$7.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved. Editorial and Administrative Offices at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Telephone: APplegate 7-7257.

mes

Vytautas Širvydas

Daukantas, atrodo, pats suprato, kad jo raštai būsią sunkiai suprantami lietuvių daugumai. Įvade veikalo "Pasakojimas apie veikalus lietuvių tautos senovėje", kurį jis 1850 m. iš naujo perdirbo iš savo 1838 m. Istorijos žemaitiškos, rašė: "Tavęs, mielas skaitytojau, meldžiu, kad netūztum ant manęs, jog ne tavo parapijos kalba rašiau; gali pats, vieną kartą perskaityęs, antrą kartą skaitydamas, nusuokti žodžius pagal suoką savo parapijos".

Pergalės žurnale Vilniuje, Daukanto raštų du Vagos tomu apžvelgdamas, V. Kuzmickas dėl kalbos sako: "Vis dėlto, 'nusuokti' daugiau kaip prieš 125 metus parašytus Daukanto veikalus šiandien sunku net žemaičiui. Gausu svetimybų, skolinių iš latvių, mirguliuoja žodžiai bei posakiai, kurių žemaičių tarmės seniai nebevartoja, apstu Daukanto nusikaltų žodžių, kurie mūsų literatūrinėje kalboje neprigijo. Pridėjus neprasą, savotiška, gana nenuoseklią rašybą bei skyrbę, Daukanto originalūs raštai šiandien eiliniam lietuviui sunkiai įkandami".

Tai juto Vytautas Merkys, kuris toms Vagai parduose, todėl talkon pasikvietė žemaičių tarmių žinovę Birutę Vanagienę, ir abu Daukanto senovišką kalbą "sudabartino", tik stengėsi išsaugoti jos "stilistinį spalvingumą, žodyną ir sintaksę".

Panašų "sudabartinimo" darbą atliko ir kun. Burba, talkinant to meto Vienybės Lietuvninkų redaktoriui aušrininkui Juozui Andziulaičiui, siekdamas, kad Lietuvos Istorijos pavadinimu Paukščio leidžiama Daukanto Istorija žemaitiškoji būtų suprantama to meto Amerikos lietuviams. Vėliau, amerikietis poetas Kleofas Jurgelionis, turėjęs ir kalbininko talento, prikišo kalbos "sudarkymą". Tą priekaištą kartoja ir kiti, ypač kalbininkai. Tačiau Paukštis ir jo draugai siekė ne Daukanto kalbą visu grynumu Amerikos lietuviams pristatyti, bet pakelti jų tautinę sąmonę. SLA istorijos autoriaus Tamo Astramsko liudijimu, kun. Burba tvirtai tikėjo, kad lietuviai ateiviai Amerikoje, susipažinę su Lietuvos istorija, pasidarys tvirtais lietuviais ir labiau rūpinsis savo tautos reikalais. Todėl užsakė Paukščiu išspausdinti 1,000 egz. iš prof. Volterio gautos, Petrapijyje 1845 m. išspausdintos Daukanto knygos "Būdas senovės lietuvių kalnėnų ir žemaičių", ir išdalino SLA nariams, kaip organizacijos prezidentas. Prof. Vaeiovas Biržiška Enciklopedijoje prikiša, kad, "kalba visiškai sudarkyta", bet, tur būt, kaip ir Vagos leidinyje, išsaugota Daukanto stilistinis spalvingumas, jo žodynas ir sintaksė.

Daukanto Istorijos žemaitiškos pirmą tomą Paukštis išspausdino 1893 m. (3,000 egz.) pavadinimu "Lietuvos istorija nuo seniausių gadynių iki Gedimino D. L. K. Parasyta 1850 m. Simano Daukanto buvusiojo Vilniaus Universiteto Philozophios Magistro. Knyga I". Puslapių turėjo 484. Antras tomas pasirodė 1897 m. (nors datuotas 1896) pavadinamas "Lietuvos Istorija. Antra knyga. Nuo Gedimino D. L. K. iki Liublyno unijos". Šis tomas turėjo 531 psl. Ant abiejų buvo padėta: "Kasztu ir spaustuvėje Juozo Paukščio, Plymouth, Pa." Ir 1845 m. Petrapijyje leisto "Būdo" ir 1893 m. Paukščio leistos "Lietuvos Istorijos" viršelių puslapių paveikslai yra Vilniuje 1966 m. išleistoje Mažoje Lietuvių Enciklopedijoje, bet nėra "didžioje" mūsų Enciklopedijoje, leistoje Bostone.

Tvirtas atsistojimas vidurinės tautinės srovės kelyje nebuvo naudingas Juozui Paukščiu finansiskai. Lenkai ir lenkuojantys ėmė boikotuoti jo valgomų produktų krautuve, kuri palaikydavo laikraštį, ir jis buvo priverstas Vienybę Lietuvninkų perduoti savo giminaičiui J. J. Paukščiu ir zeceriui Kaziu Braziu 1897 m. Šalia to, Daukanto istorijos antrą tomą išleidęs, susipyko su kun. Burba dėl vietinės parapijos finansų, o kunigas gi nesykį paramstydamas spaudos darbais ir pinigais. Kunigas sekančiais metais mirė, todėl nežinoma, ar vėl būtų susitaikę.

Tie Amerikos lietuviai, kurie mūsų istorijos dalykus supranta ir vertina, šiandien galėtų kukliai pagerbti Juozo Paukščio atminimą, kuo nors prisidėdami prie jo įkurtojo laikraščio Vienybės 90 metų jubiliejaus. Pavyzdžiui, arba dalyvaudami New Yorke ruošiamame bankete, arba prisijūsdami po \$20 už "bilietą" ir jame dalyvaudami savo tautine širdimi bei dvasia. Stalas toks platus, o mūsų tiek mažai...

Kodėl Jonaitis panoro būti barbaras

Lietuvių Žurnalistų Sąjungos neperiodinio leidinio "Lietuvis Žurnalistas" rugsėjo mėn. laidoje išspausdintas šis labai aktualus Vytauto Alanto rašinys:

—Jonas Jonaitis stumtelėjo laikraštį į šalį šuktelėdamas:

—Nebenoriu skaityti tokios spaudos: noriu būti barbaras!

Kodėl taip užsirūstino Jonas Jonaitis?

Mat, karštas vienos srovės atstovas išsijuošęs pliekė savo oponentą, pasiremdamas tikriausiais "spaudos etikos dėsniais" ir ta pačia proga pamokydamas savo skaitytojus "padorios publicistikos katekizmo". Jonaitis tą laikraštį skaitė nuo seno ir pažinojo straipsnio autorių, kuriam viskas buvo teisinga ir pagal visus "spaudos etikos dėsnius", ką jis rašė, ir viskas "neetiška ir neteisinga", ką rašė oponentas. Skaitydamas tokią polemiką, Jonaitis vaizduodavosi, kad oponentai taip tvirtai laikosi įsikibę savo nuomonių, tarsi stovėtų ant akmeninių uolų ir mojuotų kardais, stengdamiesi nukirsti vienas kitam galvą. Ir juo polemizantas turėjo mažiau minčių, juo arčiau mojavu kardu, gindamas arba puldamas priešininką.

Iš tikrųjų, lietuviška polemika yra savotiškas reiškinys. Be abejo, ji yra mūsų tautinio charakterio išdava. Jei mes ginčijamės, tai ginčijamės "iš esmės", kitaip sakt, būdami visu šimtu nuošimčių įsitikinę, kad savo saujoje laikome gryniausią; tikrų tikriausią teisybę. Mes bijome savo oponentui nusileisti nors per plauką, nes, mūsų nuomone, jei taip padarysime, prakišime visą mūsų. Mūsų didžiausias priešas — baimė kompromiso! Kaip ir iš kur mes tokį savo būdo bruožą įsigijome, reikėtų gerokai pagalvoti. Mūsų kaimiečiai, kartais susirieję dėl mažmožio, besitašydami po teismus, prarasdavo ir savo turtą, bet ir tai toli gražu ne visada susitaikindavo. Dabar mes, besitašydami po spaudos skiltis, irgi kompromiso nesurandame. Gal tos fanaberijos mes išmokome iš savo ilgamečių "auklėtojų" lenkų, kurie net ir būdingą patarlę susikūrė: nenusileisiu, kad ir galą gausiu!

Mes, laisvos Lietuvos spaudos darbuotojai, anais gerais laikais buvome paskelbę šūkį, kad "laukinis žmogus spaudos neskaito". Tas šūkis greit prigijo ir net atskambėjo iki dėdės Samo žemės. Jis turi pašaipos atspalvį, bet iš tikrųjų teisingas. Mūsų spaudos istorija sako, kad mes siūlėme, reikalavome ir prašėme savo tautiečius skaityti lietuvišką spaudą nuo pat Aušros laikų, reikalavome per visą tautinio atgimimo gadyne, nenustojome reikalauti nepriklausomybės laikais, pagaliau net ir pirmoji lietuviška knyga, Mažvydo Katekizmas, pasirodęs 16 amžiuje, prabilo prašomais žodžiais: "Imkite mane ir skaitykite!"

Atseit, mūsų spauda visais laikais panašėjo į vargdienę mergaitę, kuri vaikščioja pakiemiais su ištiesta ranka ir siūlo savo patarnavimus... Jei dailininkas ar skulptorius sugalvotų atvaizduoti mūsų spaudą, turėtų nutapyti arba iškalti iš

marmuro, sakau, vargšę mergaitę su atkišta ranka, o tuo tarpu ta vargdienė paskelbė tautos atgimimą ir išgelbėjo mus nuo galutinės pražūties. Juk yra labai daug tiesos, kai sakoma, jog Lietuvą atkūrė plunksna!

Taigi, sakau, jau bus daugiau kaip 120 metų, kai mūsų spaudos puslapiuose nenustoją skambėjęs šūkis: "Imkite mane ir skaitykite!" Tą keturių amžių senumo šūkį labai gražiai papildė naujųjų laikų mūsų šūkis: "Laukinis žmogus spaudos neskaito!" Sudėkite tuos šūkius daiktan ir turėsite pilną vaizdą: "Imkite mane ir skaitykite, nes laukinis žmogus spaudos neskaito!" Mes ginčijamės dėl daug dalykų, bet, rodos, visi sutinkame, kad savąją spaudą skaityti reikia. Tad kažin ar bus teisus Jonas Jonaitis, pirmas pakėlęs balsą prieš spaudos skaitymą ir net suabejojęs, ar ne geriau pasidaryti barbaru, t. y. laukiniu žmogum, kaip kad klausytis periodikoje nuolatinio atšipusių plunksnų erzinančio krabždėjimo?

Mes iš tradicijos į spaudą žiūrime labai rimtai, bet kažin ar neatėjo laikas kartu su Jonu Jonaičiu imti skirti pelus nuo grūdų? Ar verta skaityti iš principo ir tokią spaudą, kuri, atsirišusi kaklaryšį, moko tave spaudos etikos, tautinės vienybės ir kitų pilietinių dorybių, nors pati nesugeba susilopyti savo skylėtų marškinėlių, pro kuriuos prasi-muša banalybių, protinio skurdo, dvasinio apmirio bei moralinio bankroto tvaikelis, kuri panaši į seną, išklusų patefoną, zirzinantį nudėvėtas melodijas, nors plokštelių keitėjai tvirtina traukią didžiai naujas arijas? Tad kažin ar ne geriau tokios spaudos neskaityti ir kartu su Jonu Jonaičiu pasiversti barbaru?

Apie mūsų ir ne tik apie mūsų spaudos ydas kalbant, būtų daug kas pasakytina. Aš čia tik tiek tepastebėsiu, kad mūsų visuomenės gyvenimas būtų kur kas kūrybingesnis, sklandesnis ir našesnis, jei jo netrukdytų su senais patefonais muzikantai, skleidžią nesantaikos ir nevienybės melodijas. O juk atsimintina, kad spaudos žodis kartais gali būti ir už gyvatės geluonį pavojingesnis.

Taigi, mes turime daug aktualių klausimų, bet, man rodos, nesuklysiu pasakęs, kad mūsų spaudos lygio ir etikos problema yra tiek aktuali, kiek ir sena. Tremties spaudos svarbiausi uždaviniai turėtų būti šie: savo kultūros kūrybinių užmojų skatinimas, puoselėjimas ir derinimas, lietuviybės pagrindų išsaugojimas ir laisvos Lietuvos vizijos kurstymas. Tiems uždaviniams spresti yra pašaukta spauda. Aplamasi imant, mes, tremtiniai, visi esame atsakingi prieš istoriją už atlikimą pareigų, kurias mums uždėjo tautos tragedija, bet didžiausia pareiga krinta ant spaudos pečių. Tad ir tie, kurie tatau užmiršta arba ignoruoja, arba dėl savo siaurų užmačių iš didžiojo kelio nukrypsta į sunkelius, tiems istorijos šiukšlyne vieta užtikrinta...

Dabar gal mes suprasime, kodėl Jonui Jonaičiui, beskaitančiam tam tikrą spaudą, kartais užėina noras grįžti į barbariją...

STEBĖTOJO PASTABOS

Vilniuje įvyko Lietuvos rajonų propagandos ir agitacijos skyrių atstovų suvažiavimas, kuriam pranešta, kad Lietuvos Katalikų bažnyčios kroniką redaguoja Žagarėje gyvenęs vyskupas J. Steponavičius ir kad kai kurie numeriai nesą "reakcingi". Sakyta, kad Lietuvoje Kronikos išleidžiama nedidelis egzempliorių kiekis, bet yra pasiūčiama Lenkijon, kur padauginama ir išsiuntinėjama į kitus kraštus. Atrodo, kad ir Amerikoje gaunami Kronikos numeriai ateina iš Lenkijos.

Kauno seminarijoje, sakoma, mokosi 50 klierikų ir kasmet išventinama po 5, nors kasmet miršta po 17 ir daugiau kunigų. Lietuvoje, sakoma, dar esama 1,500 seselių vienuolių, bet jos negyvenančios vienuolynuose, kurie visi uždaryti, bet dirbančios ligoninėse kaip slaugės.

□

Praėjusiam šimtmečiui Napoleonas syki pareiškė: "Tegul Kinija miega, kai pabus — visi verksime". Dar tikrai nežinoma, ar velionis Mao ją išbudino. Reikia atminti, kad prie vieno ruso ir dviejų amerikiečių, žmonijoje gyvena penki kinai. Kas Kinijoje vyks, bus pačių kinų, ne rusų, ar amerikiečių darbas. Tik istorija ateityje atidengs, nuo ko priklausė žmonijos ateitis: nuo amerikiečių, nuo rusų ar nuo kinų. Varpas skamba, bet jį traukianti virvė — tyli.

Mūsų Bendruomenė skilo ir viena skeveldra dainuoja storai, kita plonai. Ar sudarys kada darnų bei ausims malonų duetą?

□

Kudirkos pavardę turime kelis mūsų visuomenėje pasižymėjusius asmenis. Kilme ši pavardė, sakoma, ne lietuviška. Monografijoje apie dr. Vincą Kudirką J. Butėnas kildino iš prancūzo "Coderc". Įdomu tai, kad Kudirkų yra ir lenkuose, o čekoslovakų komunistų partijos užsienio skyriaus vedėjas vienu metu buvo Oldrich Kaderka. Būtų įdomu, jei mūsų kalbininkai Kudirkos pavardės kilmę tiksliai išaiškintų.

□

Mūsų aristokratiškųjų didikų elgesys Liublino unijos metu mūsų istorikų nėra per aukščiausiai vertinamas, nes daugiau duota lenkams, negu lietuviams. Tačiau, tarp jų atsirasdavo įdomių vyrų su įdomiomis pažiūromis. Pavyzdžiui, Radvilų šeimos, Vilniaus vaivada, Našlaitėlių pramintas, Mykolas Kristupas 1582-1584 m. kaip maldininkas, lankė Šventąją žemę Palestiną, užsukdamas į Siriją ir Egiptą. Grįžęs parašė kelionės knygą, kurioje pritarė Sirijos krikščionių nuomonei, kad Adomas rojuje susiviliojo ne obuoliu, bet — bananu. Sakė, rojus, atrodo buvo kur nors netoli Sirijos, o šiame krašte obuoliai neauga, bet auga bananai, kurių ir lapai geriau galėjo pridengti Adomo ir Ievos nuogašias kūno dalis.

□

Ne vien Amerikos lietuvių, bet ir bendroji lietuvių kultūros istorija negali tylomis praeiti Vienybėje. Vilniuje 1972 m. išėjo B. Genzelio

knyga "Švietėjai ir jų idėjos Lietuvoje XIX amžiuje". Joje autorius "nuosekliai nušviečia vieną svarbesnį filosofinės minties išsivystymą, būtent, švietėjiškų idėjų plitimą praėjusio šimtmečio Lietuvoje". Paskutiniame knygos skyriuje Genzelis nagrinėja praėjusio šimtmečio galo lietuvių švietėjų pažiūras, ir pamini tuos, kurie reiškėsi Basanavičiaus Aušroje, Kudirkos Varpe ir Petro Mikolainio bei Jono Mačio (Kėkšto) Vienybėje Lietuvninkų. Jis sako, kad su tų laikraščių ėjimu vyko lietuvių visuomenėje ir naujas švietimo tarpsnis, kuriame, šalia meilės tėvynei, žibėjo ir stiprus antiklerikalizmas, net ateizmas. Autorius išdėsto ir pasvarsto Jono Sliūpo, Jono Mačio, Stasio Matulaičio, kun. V. Dembskio, Petro Mikolainio ir kitų pažiūras (visi jie buvo Vienybės žmonės). Sliūpa, sako, veikęs "anglų-amerikiečių pozityvizmas", o Kudirką "lenkų pozityvizmas". Šio laikotarpio švietėjiškasis sąjūdis neįmanomas be knygnešių vaidmens. O čia nemažą rolę suvaidino Vienybės pastogėje gimusi Tėvynės mylėtojų draugija, atsiradusi spausdinti ir knygnešiams pateikti lietuviškų švietėjiškų knygų.

□

E. Cekienė Dirvoje rašo: "Kasdien vis labiau pasigendame pagarbos asmeniui, ar kitai organizacijai ir laikraščiai, taip pat, teisės ir laisvės principams". Tai šventa teisybė. Bet ir pati ponė Cekienė tokia pagarba savo rašiniuose nepasižymi.

□

Amerikos lietuviai tėvai skatinami siųsti savo sūnus ir dukras mokytis Vasario 16 lietuvių gimnazijoje (High School) Vokietijoje. Kas žino, gal iš jų išeitų veikėjai, kokie mūsų tautai atsirado iš auklėtinių Mintaujos, Voronežo ir Vilniaus gimnazijų?

□

Iš Amerikos Lietuvon grįžęs gyventi ALTo tarnautojas Albinas Morkus turėjo Lietuvoje brolių, Anelių Markevičių, apie kurių Albinas Žukauskas Pergalės žurnale Vilniuje pasakoja: "1937 m. Anelius Markevičius įstojo į Vytauto Didžiojo gimnaziją Vilniuje ir gavo vietą bendrabutyje su išlaikymu. Jam pasisekė, kaip pasisekė man ir daugeliui kitų okupuoto Vilniaus krašto jaunimui, baigti gimnaziją, o vėliau, kai kuriems pavyko įstoti į universitetus. Mes giliai dėkojame Lietuvai ir išeiviams Amerikos lietuviams, nes tai iš jų kišenių lietuvių kultūros reikalams Vilniaus krašte kasmet atplaukdavo apie du milijonų litų (\$200,000)".

Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazija yra lankiusi ir dabartinė Vienybės savininkė-leidėja, Valė Vaivadaite Tysliaviene.

□

Aną dieną Leningrade miręs rusas Tagrinas, palikęs daugiau pusės milijono įvairių atvirukų, kitų kraštų vaizdų, kolekciją, kurių tarpe buvo ir Vilniaus bei jo dalių. Pradėjo rinkti Vilniaus atvirukus vaizdus 1900 metais. Turėjo Kauno, Šiaulių bei Panevėžio kolekciją.

LAIŠKAS SKAITYTOJAMS

MIELI LIETUVIAI,

Istorikas Juozas Jakštas, aptvelgdamas Amerikos lietuvių laikraščius, pareiškė, kad istorikas apie Vienybę privalėtų rašyti plačiausiai ir pirmiausiai, nes tai seniausias lietuvių laikraštis pasaulyje, išilankęs gyvenimo audros iki mūsų dienų, kurio redaktorais per 30 metų buvo įžymūs žmonės, kovotojai už lietuviybę.

Žymus proistorijos žinovas, profesorius Jonas Puzinas, Karyje 1966 metais rašė: "Keturi iktol tebegyvi Amerikos lietuvių laikraščiai su pasididžiavimu žvelgia į nueitą ilgą gyvenimo kelią. Vyriausia iš visų Wienibe Lietuvninku, dabartinės Vienybės pradininkė, šįmet vasario 10 atšventė net 80 metų sukaktį."

Tokio laikraščio sukaktį [dabar jau 90-ąją], minint tinkamiausia būtų parašyti ir išleisti plačią istorijos knygą, bet šių dienų Amerikos lietuvių gyvenimo sąlygose tai be galo sunku padaryti. Todėl Vienybės leidėjai ir redaktorai šiuo momentu pasitenkina suruošti iškilmingą banketą lapkričio 27 d., Biltmore Viešbutyje New Yorke ir prieš šių metų pabaigą išleisti jubiliejinę Vienybės laidą.

Šiuo viešu laišku kreipiamės į visus sąmoningus Amerikos lietuvius suprantančius laikraščio gyvybinę svarbą mūsų tautiniame gyvenime šiame krašte, padėti Vienybės 90 metų sukaktį paminėti.

Kviečiame į banketą atvykti asmeniškai, bet jei negalite, tai kviečiame maloniai būti su mumis širdim ir dvasia, prisijusdami auką. Aukos eitų į fondą, kurį norime sukelti Vienybei toliau leisti, kad laikraštis sulauktų ŠIMTAMETINĖS SUKAKTIES!

Reiškiame pagarbą,

Vienybės leidėjai Valerija Tysliaviene
ir sūnus Juozas Natangas Tysliava
Vienybės redakcija ir bendradarbiai

Iš laiškų Redakcijai

Mazos etninės grupės visada laimi, kai viena šių partijų yra silpna. Apgailestaujama, kad Chicago dem. partijos vadai nematė reikalo į kandidatų eiles įtraukti lietuvių. Kaip visiems žinoma, dem. partijos mašina, budama stipri, tai su mažom etninėm grupėm nesiskaito. Republikonų partija lietuviams yra palankesnė, nes įtraukė Chicagoj kelis lietuvių kandidatus: K. Oksa, adv. A. Valuką. Be to, dar du į Ill. valstijos seimo atstovus. Atrodo, kad republikonams politiškai tas apsimoka.

Pažymėtina, kad prieš keliolika metų, kai dem. partija buvo silpnoka, o republikonai buvo stiprūs, tai tuo laiku pastarieji su lietuviams nesiskaitė. Dabar rolės pasikeitė. Kuria pusę lietuvių vadai turėtų palaikyti? — Aš esu demokratas apie 50 metų, bet nenoriu pažeminti lietuvių grupės. Demokratų vadovybė yra pažeidusi lietuvių ambiciją, neįtraukdama mūsų kandidatus į rinkimus. Gi republikonai mūsų išrašė į kandidatų sąrašus, ne iš malonės, bet jų pačių gerovei. Šiuo metu aš nepasisakiau nei už demokratus, nei už republikonus, nenorėdamas būti hipokritu, ar mūsų idealų paneigėju. Bet taip pat negaliu sėdėti minkštoje kėdėje ir tylėti, nes nieko neveikimas nepateisinamas. Tik po rugs. 22 d., po abiejų partijų prezidentinių kandidatų debatų tegalėsiu viešai pareikšti, ką lietuviams turėtų pasirinkti. Realiai galvojant, tarp šių dviejų partijų skirtumo nėra.

Unijų vadai jau pasisakė, palaikysią demokratų partijos kandidatą į prezidento postą, manydami, kad Jimmy Carter bus kaip prez. Roseveltas, kuris "ką prizadėjo rinkė-

jams, tuos politinius pažadus išpildė".

Tenka konstatuoti, kad šiandien demokratijos idealai pasaulyje nėra gerbiami. Nors 142 tautos priklauso prie Jungtinių Tautų organizacijos, tačiau demokratinių valstybių atstovų labai mažai.

JAV gyventojai stipriai ir sąžiningai palaiko tokią sistemą, kurioje egzistuotų dviejų partijų tvarka. Priešingu atveju krašte įsiviešpatautų diktatūra.

Adv. Charles P. Kal Chicago, Ill.

Jau 10 mėnesių, kai gyvename Floridoje ir vis prisimename Jono Valaičio pasakymus apie karščius. Tačiau pakol kas neblogo. Dažniausia temperatūra siekia 90 laipsnių, o kartais pora laipsnių aukščiau, bet vakarais gerokai atvėsta net iki 70 laipsnių. Švelniam vėjeliui dvelkiant pro atvirus langus — galima miegoti. Tiesa, pasitaiko ir tvankių dienų, bet tropiškas lietus reguliuoja temperatūrą, nes po lietaus oras gerokai atvėsta. Nepalyginsi karščio su Argentinos klimatu, kur tikrai mus šutin be jokių patogumų, be atsivėdinimo.

Kaip mums atrodo Florida?! Tai Amerikos pusiasalis, kuriame suvažiuoja pensininkai praleisti ramiai savo gyvenimo saulėleidy, o bizniečiai ir raketieriai iš pensininkų pragyvena. Yra ir "gerųjų samaritonų", kurie būk tai "rūpinasi" senelių sveikata bei gerove, o tikruomoje ir tie tykoja dolerio...

Mes labai pasigendame New Yorke ir ten esančių draugų bei pažįstamų. Progai pasitaikius, atvažiuosime nuraminti ilgesį...

Viso geriausio
Helen ir Robertas Feiferiai
St. Petersburg, Fla.

Monografija apie Zanavykų kraštą

Lietuvių Istorijos draugija ruošia si išleisti monografiją apie Zanavykų kraštą. Sudaryta speciali komisija, į kurią įeina pirm. Alicija Rūgytė ir nariai — kun. Jonas Duoba, Juozas Tamulis ir Jonas Kaunas. Monografijos bendradarbiai yra įvairių sričių žinovai. Straipsnius ruošia prof. dr. J. Puzinas, prof. dr. J. Eretas, prof. dr. J. Jakštas, prof. dr. P. Jonikas, prof. dr. Pr. Jucaitis, kun. V. Bagdanavičius, miškininkas V. Žemaitis, dr. J. Zubrikas, kun. J. Duoba, J. Tamulis, A. Rūgytė, J. Janušaitis ir kiti.

Monografijoje numatoma išryškinti zanavykų krašto etnografiniai, geografiniai, istoriniai bruožai ir visuomeninių organizacijų veikla.

Bus aprašomi žymieji zanavykai — nepriklausomybės akto signatarai, vyskupai, kunigai, diplomatai, gydytojai, visuomenininkai ir pavyzdingi ūkininkai.

Bus nušviestas zanavykų krašto švietimas, ūkinis ir visuomeninių organizacijų veikla. Monografija

bus pailiustruota nuotraukomis, išryškinančiomis įvykius ir žmones.

Monografijos leidimo komisijos posėdyje rugs. 16 d. buvo aptarti įvairūs reikalai. Pirm. A. Rūgytė informavo komisijos narius, kad suplaukė daug medžiagos ir vis plaukia nauji įvairiais klausimais rašiniai bei pasiūlymai. Ji pasidžiaugė, kad į jos laiškus ir spaudos pranešimus zanavykai šiltai atsiliepė. Knygos leidimui jau sutelkta nemaža suma pinigų.

Kiti komisijos nariai yra taip pat apšiai surinkę rašinių. Komisijos nariai skaito prisūstus rašinius, reiškia savo nuomones ir sprendžia medžiagos tinkamumą. Be to, komisija prašo zanavykus rašyti žymesnių žmonių biografijas, veiklos apybraižas, prisiūsti nepriklausomybės laikų nuotraukų. Visa tinkama medžiaga bus panaudota. Medžiagą siūsti šiuo adresu: A. Rūgytė, 6547 So. Washtenaw Ave., Chicago, Ill. 60629.

STUDIJŲ SAVAIČIŲ PASKAITOS

Siemet rugpiučio pirmąją savaitę netoli Paryžiaus esančiame istoriniame Chantilly mieste įvyko 23-ioji Europos Lietuviškųjų studijų savaitė. Ruošiamą katalikų intelektualų. Joje buvo skaityta 12 gerai paruoštų paskaitų, jų tarpe kelios, susijusios su Lietuvos kultūrinėmis, religinėmis ar politinėmis sukaktimis.

Dvi paskaitos buvo sukaktuvinėmis temomis — dr. Jonas Grinius skaitė apie rašytoją Juozą Grušą, jo 75 m. amžiaus sukakties proga, o vasario 16 Gimnazijos direktorius Vincas Natkevičius — apie rašytoją Antaną Vaičiulaitį, kuriam sukako 70 m. amžiaus.

Šalia rašytojų, trečia sukaktuvinė paskaita buvo apie Lietuvos Bažnyčią, nes šiemet sukako 50 metų nuo Lietuvos bažnytinės provincijos įsteigimo. Ją skaitė kun. Rapolas Krasauskas.

Kitos paskaitos buvo apie intelektualus "iš kairės ir dešinės", komunizmo iššūkį Vakarų Europoje, NATO problemas, valstybininką Petrą Klimą (Liet. nepriklausomybės akto signatarą), lietuvių mitologines problemas ir kt.

Tarp jų buvo dr. J. K. Čeginsko paskaita apie "Visuomeninius bruožus dabartinėje Lietuvoje".

Paskaitininkas mėgino pažvelgti į tėvynės būklę, išeidamas iš įvairių ne vienerių metų ekonominių ir demografinių duomenų. Jis tvirtino, kad didžiulėje sovietų imperijoje mažytė Lietuva priklauso prie labiausiai išsivysčiusių respublikų: ji pralenkia Izraelį, Jugoslaviją, Lenkiją, nors produktyvesnė už ją yra Latvija ir Estija. Tačiau ūkinis Lietuvos pajėgumas dar nereiškia jos gerbūvio, nes pagamintų ir eksportuotų gėrybių pelnas toli gražu ne visas atitenka Lietuvai. Ji tebėra svetimųjų išnaudojamas kraštas.

Kalbėdamas apie Lietuvos kaimą,

jis pabrėžė, kad jis nyksta, jaunimas jo šalinasi, susitelkdamas į miestus, kad gyventojų prieauglis iš gimimų nesiekia nė 1 proc. Nors reiktu, kad kiekvienai šeimai tektų bent trys vaikai, bet šito jau nėra. Šitokia gyventojų būklė vers Lietuvą ekonomiškai silpnėti, arba atidaryti duris kolonistams.

Kalbininkas Leonardas Dambriūnas papildė dr. Čeginską moraliniu ir tautiniu atžvilgiu.

Savo paskaitoje "Lietuvos dabartis ir ateities perspektyvos" jis pradžioje pabrėžė, kad per karą ir okupacijas Lietuva neteko apie ¼ savo buvusių gyventojų ir kad miestuose jau gyvena 56 proc. visų piliečių.

Šitokie stambūs pasikeitimai nebūtinai reiškia pažangą. Tikriau tai fasadas, kuris slepia kietą tikrovę. Be kito ko, ją liudija vyro ir žmonos darbas už šeimos, atiduodant vaikus į darželius, nes tik šitokia kaina galima išlaikyti šeimą.

Seimyniniam ir kultūriniam gyvenimui labai kenkia ankšti butai, nes erdvesniais tegali pasidžiaugti tik privilegijuotieji. Sovietinis režimas, be to, labai žaloja žmones psichologiškai ir morališkai, į gyvenimo priešakį išleidamas pataikūnus ir veidmainius, o tiesios sąžinės krikščionis persekiodamas. Komunistinė prievarta ir propaganda žalojanti vaikų ir jaunuolių sielas.

Slopinama ir tautinė sąmonė, o proletarinio internacionalizmo priedangoje vykdoma asimiliacija per sustiprintą rusų kalbos mokymą mokyklose ir skelbimą, kad rusų kalba esanti antroji gimtoji kalba. Todėl lietuvių mokslo veikalai ne nuo šiandien spausdinami rusų kalba (išskyrus lituanistiką). Visose įmonėse Lietuvoje rusų kalba įvesta kaip pagrindinė kalba. Siemet Lietuvos kompartijos suvažiavimas vyko tik rusų kalba. Visu tuo siekia-

Daiva Mongirdaitė, akompanuojant prof. B. Smetonienei, dainuoja Clevelando skautijos šventės bankete. V. Bacevičiaus nuotrauka

Kęstutis Dainora, mechanikos inžinierius, Aleksandros ir Jono Dainorų sūnus patapo atominių reaktorių specialistu. Prieš keletą metų jį priėmė amerikiečių firma dirbti atominių reaktorių srityje, kur jis parodė ypatingus gabumus. Norėdamas dar daugiau patirti, perėjo kuriam laikui į kitas panašias bendroves ir dabar atidarė savo Consulting Engineers firmą Philadelphia, Pa., pasitelkęs dar kelis kitų svarbių specialybių inžinierius. Jis pats yra firmos prezidentas.

Kęstutis mokydamsis St. Catharines, Ont. pradžios mokykloje bei gimnazijoje pasižymėjo kaip labai gabus jaunuolis. Buvęs skautas nuo mažų dienų, paskui mokė už savo jaunesius. Gera baigė universitete mechaninės inžinerijos fakultetą.

ma, kad viešai tebutų vartojama tik rusų kalba. Matydami demoralizaciją, dvasinę atžangą ir grėsmę lietuvių tautai, šviesesnio proto ir sąžinės žmonės, kuria arba palaiko lietuvišką rezistenciją.

Nors Lietuvos dabartinė būklė yra sunki, tačiau Dambriūnas sakėsi tikis šviesesne Lietuvos ateitimi dėl įvairių priežasčių. Viena, kad Sovietijos režimas galis sugriūti iš vidaus, kaip pranašauja Amalrikas ir Milovanas Džilas. Iš šalies sovietiją galinti paveikti vis labiau plintanti Pan-Europos idėja.

Paskaitininkas pareiškė, kad jau dabar matas gerų kitimo ženklų. Pavyzdžiui nurodė, kad Tarybų Sąjungoje greta didėjančio disidentų skaičiaus yra pogrindyje ir demokratų sąjūdis. Ir vieni ir antri pripažįsta mažoms tautoms apsisprendimo teisę. Matyt, kad ir Lietuvos rezistentai dirbą kartu su pažangiaisiais demokratiniiais rusais, kitaip "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika" ir "Aušros" žurnalas neišsilaikytų.

Dambriūno manymu, lietuviai Vakaruose turėtų remti tokias institucijas ir sąjūdžius, kurie galėtų susiformuoti į didelę tarptautinę moralinę jėgą. Šitokios jėgos reikalinga skelbia ir Solženicinas su Sacharovu. Tokios moralinės jėgos užuomazgą paskaitininkas matas Kontinento žurnale ir iš dalies Paryžiuje leidžiamoje lenkų Kultūroje.

Žurn. A. Laukaitis grįžo į Australiją

Australijos lietuvių žurnalistas Antanas Laukaitis (pereitame Vienybės nr. per klaidą jis buvo pavadintas Jonu), pakeliavęs po Europą, pabuvojęs įdomesniuose JAV miestuose, sugrįžo į Australiją. Savo išpučius iš kelionės jis skelbė Clevelando Dirvoje ir Australijos lietuvių spaudoje.

Chicagoje būdamas, žurnalistas Laukaitis turėjo progos susipažinti su lietuvių gyvenimu ir veikla. Baltijos klubas jam buvo surengęs atsivėikimo vakarą. Svečias pasidalino išpučiais. Sakėsi, kad jam ypatingai patikęs Marquette Parkas ir, jei reikėtų kur nors keltis iš Australijos, tai jis apsigyventų tik Chicagoje. Tautinių šokių šventė jam palikusi didelio išpučio. Jis ypatingai sustojo ties savo išpučiais iš Lenkijos, kur Punsko-Seinų lietuvių veda sunkią kovą su lenkų administracija ir bažnytinė vyriausybė, kurios stengiasi juos sulenkinti — neleidžia jiems melstis savo kalba ar mokyti.

Vasario 16 gimnazijoje šiais mokslo metais jau mokosi 17 mokinių iš užjūrių. Jų tarpe yra 13 iš JAV, 3 iš Kanados ir 1 iš Venezuelos. Pastarasis yra 19 m. amžiaus Darius Mažeika iš Caracas, kur jis pereitą pavasarį gerai pažymiais baigė valstybinę gimnaziją. Vas. 16 gimnazijoje jis gilins lietuvių kalbą ir literatūrą, vokiečių k., matematiką ir kt. Darius su savo broliu ir sesute buvo šokėjų grupėje, atvykusioje dalyvauti Šokių šventėje Chicagoje. Į Vokietiją jis išvyko rugsėjo 21 d. Piniginės paramos Dariui Chicagoje suteikė veikiąs specialus komitetas vasario 16 gimnazijai remti.

Santaros-Šviesos suvažiavimas, kaip kiekvienais metais, šiemet įvyko Tabor Farmoje, globojant Adamkams. Prasidėjo rugsėjo 9 d., baigėsi — rugs. 12 d. Keturias dienas iš tolimiausių vietovių suvažiavę Federacijos nariai ir jų svečiai pasidalino aktualijomis iš lietuvių literatūros, kultūros, visuomenės ir politinių sričių.

VIENYBĖ, 1976 m. spalio-Oct. 15 d.

LIETUVIAI CHICAGOJE

LIETUVOS DAINININKAI IR MUZIKAI CHICAGOJE

Lietuvos dainininkai: Gražina Apanavičiūtė, Vincentas Kuprys, Edmuntas Kuodis, Jonas Girijotas, birbynininkas Jonas Bakauskas, kanklininkė Elena Poškutė koncertuos ir grupė Lietuvos veikejų-rašytojų bei visuomenininkų dalyvaus chigagicčių ruošiamame koncerte šeštadienį, spalio-October 23 d. 7 v. v. Midland viešbutyje Adams salėje, miesto centre, 172 W. Adams St., Chicagoje. Tai bus vienintelis Lietuvos dainininkų bei muzikų idomus koncertas Chicagoje.

Po koncerto bus susipažinimo vakarienė. Kviečiami visi dalyvau-ti.

Inž. Vytautas Jautokas, dirbas Chicagos policijos centro ryšių skyriaus techniniu patarėju, kalbėjo apie policijos radijo ryšių sistemą rugsėjo 24 d. Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos Chicagos skyriaus pirmame poatostoginiame susirinkime, Lietuvių Tautinių namų salėje.

Jis skaidrėmis pademonstravo Chicagos padalinimą zonomis, jų ryšių administraciją ir modernių radijo aparatų pritaikymą lauko sąlygose, sekant ir kovojant su nusikaltimais ir nusikaltėliais. Jis vaizdžiai parodė, kaip policijos veiklos koordinatoriai centrinėse palai-ko ryšius su patruliais gatvėse ir kaip pagalbos šauksmai gali būti atsakyti per kelias sekundes, efektingai padedant vienai arba kelioms policijos mašinoms. Ateityje Chicagos policija turės dar geresnius ryšius, dar modernesnes priemones ir galimai geresnius santykius ir bendradarbiavimą su piliečiais, kuriuos apsaugoti nuo nusikaltėlių yra pirmoji ir pagrindinė policijos parei-ga.

Tarp daugelio pagerinimų ryšiuose yra ir ką tik įvestas telefono numeris "911". Tačiau geriausios mašinos, moderniausios centrinės ir komplikuočiausios radijo sistemos negalės pasiekti efektyvių rezultatu, jei nebus bendradarbiavimo tarp policijos ir visuomenės.

Cicero jūrų šaulių kuopos Klaipėdos narių susirinkimas kviečiamas lapkričio 14 d. 2 val. Teresės ir Jurgio Peškių svetainėje.

Žurn. Gediminas Galva su savo pamėgtąja pypke.

Ed. Šulaičio nuotr.

Cicero lietuvių kolonijoje gyvena ir pensininko dienas leidžia pernai 70 metų amžiaus sukaktį paminėjęs žurnalistas Gediminas Galva. Tai plačiai pasireiškęs lietuviškoje politikoje, o vėliau išimtinai persimetusį žurnalistiką, kurioje dar ir dabar reiškiasi, būdamas mūsdiškės spaudos (daugumoje dienraščio Draugo) politikos komentatoriumi. Anksčiau Tėviškės Žiburiuose yra paskelbęs straipsnių seriją lietuviškos politikos klausimais, kuriuose gyvai nagrinėjo įvairias emigracines problemas. Savo rašiniuose nevengė ir nevengia kritikos, aštrių bei kietų pasisakymų.

G. Galva yra pasižymėjęs ir kaip kalbėtojas, gana kritiškai žvelgiantis į lietuvių išeivių veiklą, skatinantis imtis naujų kryptų išeivis-koje politikoje. [es]

Moterų rankdarbių paroda pradėjo vakaronių ir parodų sezonus Chicagoje rugsėjo 17 d. Tai buvo paroda, surengta Putnamo seserų rėmėju. Atidarymui vadovavo Salomėja Endrijonienė. Parodą atidarė BALFo pirmininkė Marija Rudienė. Parodoje buvo daug rankdarbių, siuvinėtų, megztų, dažytų, raišiotų, lipdytų, varstytų, karpytų, degintų. Ekspozitai meniškai sutvarkė dail. A. Rimienė. Vėliau kavinėje įvyko pašnekesys "Moters laisvalaikio darbai". Aiškino ir skaidres rodė dail. Tallat-Kelpšaitė-Kinkienė.

Tai jau penkiolikti metai, kai vyksta madų parodos Putnamo seserims paremti, ir tretii metai, kai vis pajvairinama. Prieš trejus metus buvo gintaro paroda, pernai — vaikų piešiniai, o šiemet rankdarbiai.

KUODIS IR GIRIJOTAS CHICAGOJE!

Taip pat operos solistai — Apanavičiūtė ir Kuprys. Birbynių ir kanklių koncertas 1976 m. šešt., spalio-Oct. 23, 7 v. v. Midland viešbučio Adams salėje, 172 W. Adams St., miesto centre. Tai vienintelis Lietuvos muzikų koncertas Chicagoje!

KONCERTAVO VIOLETA RAKAUSKAITĖ

V. Rakauskaitė, viena populiarių Lietuvos estrados dainininkių, Jaunimo Centre rugsėjo 12 koncertavo Chicagos lietuvių publikai.

Mūsų tautiečiai, kurie daugumoje šią solistę pažinojo tik iš Lietuvoje įgrotų plokštelių, solistę labai šiltai priėmė, nežiūrint, jog koncertas vyko labai jau nedėkingose aplinkybėse: be akomponiatoriaus, o tik su palyda iš juostos, o dažniausiai — net ir pats balsas buvo iš įrašo, o solistė scenoje tik dainuojančią vaidino.

Tačiau V. Rakauskaitės sugebėjimai: jos entuziazmas, jaunystė, grakškumas, energija, vaidybiniai polėkiai pilnai sudarė tą aplinkumą, kurioje solistė galėjo išsilaikyti atitinkamoje aukštumoje ir nenugrimsti į balą. Nors ji tebuvo tik viena, tačiau jos buvo pilna erdvi Jaunimo salė. Ji buvo lyg ta raganėlė apie kurią solistė vienoje savo dainų dainavo — kartais burianti, viliojanti, į save traukianti.

Benjamino Gorbulskio kūryba (jis buvo daugumos kūrinių autorius) buvo gražus įnašas į netaip jau gausią lietuviškos estradinės muzikos kūrybą. Šio kompozitoriaus kūriniai, kurie specialiai buvo parašyti pačiai V. Rakauskaičiai, skambėjo svajingai, žaismingai, maloniai. Buvo idomus ciklas pagal lietuvių liaudies melodijas; tai įrodė, jog iš liaudies kūrybos galime padaryti idomiu atradimų ir sudominti net ir reiklius estrados mėgėjus.

Taip pat buvo smagus ir tas faktas, jog pati solistė sugebėjo ir pati savo prisistatyti — labai patraukliai, betarpiškai, kukliai. Jai nereikėjo jokios pagalbos iš šalies, neskaitant koncerto rengėjo kun. A. Kežio padėkos žodžio po koncerto (beje, vienu rengėju buvo ir Margučio programos (dabar nebe-

TRUMPAI

Midland Savings & Loan Assn. rugsėjo viduryje atidarė savo trečią skyrių Marquette Parke, 2657 W. 69 St. Ši vieta yra viena judriausių. Atidaryme dalyvavo prez. P. Zogas, naujo banko direktoriai A. Norkus, J. Evans ir svečiai — kitų bankų atstovai ir būsimieji klientai, Banke, be direktorių, personale yra trys tarnautojos, gerai kalbančios lietuviškai, tai vietos lietuviams nebus rūpesčio. Namas naujai atremontuotas ir viduje išdekoruotas lietuvių dailininkų kūrinių — jų tarpe A. Rūkštelės, M. Šileikio ir Vaitiekūno paveiksłai.

Inž. Rudžio radijo forumas teiks žinias pastoviai kas sekmadienį, vidurdienį nuo 12 iki 1-mos valandos. Radijo banga WXRT-FM-93.1.

Pirmyn choro narių susirinkime aptarta nauja choro būklė, atsiradusi, mirus ilgamečiui chorvedžiui Kaziu Steponavičiui. Energinga choro valdyba, vadovaujama solisto Algirdo Brazio, šį klausimą išsprendė, pakviesdama chorui vadovauti žinomą muziką Darių Lapinską. Jo puikiai vadovaujama ranka choristai jau pajuto pirmosios choro repetitijos metu.

Violeta Rakauskaitė, Lietuvos estrados dainininkė, po koncerto Jaunimo Centre Chicagoje.

Ed. Šulaičio nuotr.

veikiančios) vedėjas Petras Petrutis).

V. Rakauskaitė apibūdino savo pasiekimus muzikoje ir kitur (ji yra baigusi vokiečių kalbos studijas). Matyt, iš kuklumo nepasakė, jog išvykti iš Lietuvos galėjo, iškėjęsi už V. Vokietijoje gyvenančio lietuvių kilmės vyro.

Reikia pasakyti, jog Violeta Rakauskaitė yra tikra Lietuvos dovaną išeiviams. Ji jau ne kartą yra koncertavusi įvairiuose tautiečių susibūrimuose. Būtų gera Chicagoje ją išgirsti su orkestro palyda. Ši kartą, nors ir su maža reklama, prisirinko beveik pilna Jaunimo Centro salė. Tuomet jau reikėtų ieškoti didesnių patalpų. Edv. Š.

"Lietuva", Anglijos lietuvių tautinių šokių grupė, dalyvavusi lietuvių tautinių šokių programoje ir pasisvečiavusi apie trejetą savaitių, grįždama namo, turėjo ir nuotykių. Sugedo lėktuvas, kuriuo turėjo skristi. Dalių pataisymui reikėjo gauti iš Anglijos, nes Chicagoje nebuvo. Visa grupė — 28 asmenų — lėktuvų kompanijos sąskaiton buvo apgyvendinti viešbutyje.

Danutė Dirvonienė, Beverly Montessori mokyklos mokytoja, spalio 4 d. St. Xavier kolegijoje pradėjo dėstyti "Montessori Techniques for the home" kursą suaugusiems. Kursas tęsis dešimt pirmadienių.

Dail. Miko Šileikio nuotrauka tilpo Chicagoje Tribune rugsėjo 9 d. 7-je dalyje. Tribune fotografas Šileikis nufotografavo, kai jis tapė dangoraižius ir laivus Belmonte.

Msgn. D. A. Mozeris, Brighton Parko Lietuvių parapijos klebonas, buvo komisijos pirmininkas vertinti apylinkės gražiausiai išpuoštus namus bei darželius. Konkursą ruošė Apylinkės apsaugos taryba. Tarpe laimėjusių premijas yra ponios — Patricija Pauliukas, Valerija Martinaitis ir Zelma Mardis. Taryba ruošė didelį parodą rugsėjo 25 d., Archer gatve nuo Kedzie iki California Avenue.

Tačiau javų derlius vistiek šiemet geriausias, negu bet kuriais ankstesniais metais.

P. Griškevičius,
Lietuvos kp 1-masis sekr.

RUDENS GĖRYBĖS

Po pernykščių nesėkmių Lietuvos žemės ūkyje šiemet derlius geresnis. Negalutiniais duomenimis iš hektaro (=2,5 akro) vidutiniškai prikulta 29,4 centnerio (220 svarų = 1 cnt.) javų, tai yra rugių, kviečių, miežių, avižų. Toks derlius yra maždaug penkiais centneriais iš ha didesnis, negu pernai. Lietuva į "tarybinį" aruodą supils beveik tris milijonus tonų grūdų. Visoje Tarybų S-goje laukiama kone 200 milijonų tonų derliaus, lyginant su 140 mil. t. praėjusiais metais.

Po javapiūtės rugsėjo mėnesį kolūkiečiai kasė bulves. Jos užderėjo vidutiniškai. Varėnos rajone bulvių derlius siekė net 203 cnt. iš ha, tuo tarpu Akmenės ir Zarasų rajonuose neprikasė net 100 cnt. Vidutiniškai pernai buvo prikasta 134 cnt iš ha. Didelių pasikeitimų šiame vidurkyje nelaukiama ir šiemet. Nukastos bulvės paprastai laikomos kaupuose, šiaudais išklostose duobėse ir užkastose žemėmis. Dėl blogos ventilacijos daug bulvių supūva. Kasamos jos šiais laikais daugiausia mašinomis ir kombainais. Bet čia ir vėl trūksta patyrimo, nes vienu kombainu nenukasama nė 10 ha per sezoną, kai bandymai rodo, kad galima nukasti net 50 ha. Pusė visų bulvių skiriama pašarams.

LINAI, RUNKELIAI

Po bulvių ateina eilė cukriniams runkeliams ir linams.

Lietuvoje dirba trys cukraus fabrikai — Panevėžyje, Kėdainiuose ir Kapsuke, buvusioje Marijampolėje. Juos ūkiai vos spėja aprūpinti žaliava. Oficiali cukraus gamybos sezono pradžia rugsėjo 25 d. Šie šakniavaisiai šiemet užderėjo šiek tiek prasčiau, negu paprastai.

Linų derlius labai nevienodas, o jo nuėmimas ir apdorojimas jau eilė metų iškelia daug sunkiai sprendžiamų problemų. Daug linų, kaip ir bulvių, sugenda dėl netinkamo laikymo. Tarp fabrikų ir ūkių dėl pristatomų linų kokybės ir apmokėjimo vyksta nuolatiniai ginčai.

Be to, fabrikai priima tik apdžiovinčius linus, o ūkiai norėtų juos parduoti tiesiog po linarūtės. Tam reikėtų fabrikuose ventiliuojamų stoginių, kurių kažkodėl niekas nesiruošia statyti.

Linų stiebeliai perdirbami į drobes, o sėmenys į aliejų.

Bet, jeigu su laukininkyste reikalai ir nėra tokie blogi, tai gyvulininkystė dar vis neatsigavo nuo praeitų metų nesėkmių, kai dėl pašarų stokos reikėjo išskerti daug gyvulių. Iki šiol nemaža gyvulių kolūkiečiai užaugina savo mažuose pagalbinuose ūkeliuose, kurie jiems palikti. Jie tuos gyvulius arba patys pasiskerdžia, arba parduoda mėsos kombinatams. Pastarieji privačius gyvulius priima tik tada, kai neturi

Lietuvos laukuose

pakankamai darbo. Partija neseniai davė nurodymą, kad privatininkų gyvuliai turi būti priimami visa laiką.

Rugsėjo mėn. pradžioje Lietuvoje buvo 110 tūkstančių kiaulių mažiau, negu tuo pačiu metu pernai. Galvijų skaičius nežymiai padidėjo, bet karvių pieningumas sumažėjo.

Ūkininkams šį rudenį talkininkavo 36 tūkstančiai mokinių, studentų ir tarnautojų iš miesto.

Rafinerija

Už pusantrų metų Mažeikiuose pradės veikti didžiausia Lietuvos pramonės įmonė — naftai perdirbti gamykla. Ilgai lietuviai gynėsi nuo šios gamyklos, kuri ne tik teršia aplinką, bet pritraukia ir naujų kolonistų. Bet laimėjo tik tiek, kad rafinerijos nestato Jurbarkė, prie Nemuno, o truputį atokiau, arčiau Latvijos.

Rusams vieniems sunku tokius milžiniškus projektus įgyvendinti, tad jie prikalbino lenkus, kad šie nutiestų 442 km ilgio naftotiekį iš Polocko per Biržus į Mažeikius. Per naftotiekį kelias žaliava į naująją gamyklą, o produkcijos dalis teks lenkams, kaip užmokestis už jų atliktą darbą. Jiems už tai rusai teks ir dujų.

Naftotiekio atkarpa per Baltarusiją (115 km) ir per Latviją (62 km) jau baigta. Rugsėjo pradžioje pradėtas tiesti paskutinis etapas Lietuvoje, kurį numatoma užbaigti sekančiais metais.

Tokioms įmonėms reikia labai daug vandens, kuris bus gautas užtvinkus Varduva, upę prie Mažeikių. Tas vanduo gamybos procese smarkiai susiteršia. Jam valyti skiriamos didelės lėšos ir įrengimai. Gerokai apvalytas, jis bus drenažu nuleistas į Baltiją trys km nuo kranto. Propagandistai tvirtina, kad toks panaudotas ir išvalytas

vanduo turės "5-6 kartus mažiau naftos priemaišų, nei normalusis". Bet jeigu taip, tai kam jį nuleisti taip toli jūroje? Gal geriau panaudoti gėrimui?

O naftos produktų Lietuvai visgi reikia — ne tik chemijos pramonei, kelių tiesimui, bet ir tiesiog benzino automobiliams, kurių vis daugėja. Nors dauguma jų priklauso valdžiai ir gamykloms, bet ir gyventojai jau turi kone 120 tūkstančių lengvųjų automašinių ir 239 tūkstančius motociklų.

Kombinacijos

Rusai turi milžiniškus naftos išteklius, bet kaip ir kitose srityse, taip ir čia — šlubuoja gamyba ir paskirstymas. Štai neseniai Lietuvos automobilistai skundėsi, kad jie negauna AI-93 benzino, kuris turi aukštą oktano kiekį. Bazių vadovai tvirtino, kad šio benzino pakanka, tik kažkodėl jis į kolonėles nepatenka. Kliūtys įvairios: trūksta transporto, trūksta cisternų, visokie kombinatoriai pakeičia aukšto oktano benzina į žemesnį. Neseniai nutarta benzina vežioti užplombuotose bakuose, bet čia vėl pasigesta geros kokybės plombų.

Plomba yra švininis antspaudas, dedamas ant durų, dangčių ir panašiai, kurį gali nuplėšti tik igalioti asmenys. Tai padeda išvengti pakelėse vagysčių. Visoje Lietuvoje tėra ne ką daugiau kaip pusšimtis degalinių benziniui nuspirti. Parduodamas jis už iš anksto įsigytus talonėlius. Benzina prisipi-la pats vairuotojas, nors kolonėlės darbą iš atokiau stovinčios stiklo būdelės kontroliuoja degalinės vedėjas. Vėliausiu metu diegiamas ir patarnavimas, pilant benzina, panašiai kaip Amerikoje. Už papildomą mokestį dabar Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje ir Šiauliuo-

se benzina įpila degalinės tarnautojas.

Su automobiliais į Lietuvą ateina ir problemų, kurios kartais net per daug primena Čicagą arba New Yorką.

Neseniai vienam laimingam "Ziguli" savininkui į šoną įvažiavo kitas. Žmogus savo mašiną nuvežė į autoserviso įmonę. Ten žinovai apskaičiavo pataisymo kainą, paėmė pinigus ir net ištaisė sulenkimus. Tik vėliau paaiškėjo, kad nebuvo atlikta nė pusės darbų, surašytų kvite, už kuriuos savininkas buvo sumokėjęs.

Ir nuo čia istorija jau nebeamerikoniška. Technologas, kuris surašė neteisingą kvitą ir paėmė per daug pinigų, buvo nubaustas vieneriems metams pataisos darbų už apgavystę, išskaitant 15% iš jo metinio atlyginimo.

Seksizmas

Profesijos pagal lytį Amerikoje ir Lietuvoje nevienodai pasiskirsčiusios. Amerikiečius turistus visuomet stebina Maskvoje (ir Lietuvoje) moterys gatvių šlavėjos, mūrinių kės, o iš ten atvažiavę pastebi, kad Amerikoje palyginti maža moterų inžinierių, gydytojų. Viena naujiena Vilniaus gatvėse šį rudenį yra milicininkės eismui reguliuoti. Anksčiau sankryžose tematydavai uniformuotus vyrus. Naujosios eismo diriguotojos turi būti baigusios vidurinę mokyklą ir kelių mėnesių specialius kursus.

Rūkoriai

Panašumas į Ameriką pasireiškia ir rūkorių persekiojime. Vilniuje nebeleidžiama rūkyti kai kuriose kavinėse, cukrainėse, viešbučių bufetuose ir medicinos įstaigose. Dūmo priešams duodama vietos spaudoje, kur jie skundžiasi, kad dūmai juos kasdien persekioja, "dūmai smelkiasi iki kaulų".

Neseniai buvo toks atsitikimas. Prie vieno nerūkiančiojo autobuso stotyje atsistojo keletas paauglių su smilkstančiomis cigaretėmis. Nerūkantis paprašė jam po nosim dūmų nepūsti.

— Pats, atrodo, nepiristas, — tie jam atkirto. — Atsisėsk kitur, jei akis graužia.

Ir kur tik žmogelis ėjo, visur pataikė papsinčius keleivius...

Teisinės įstaigos

Vis didėjant įvairiems kontaktams tarp žmonių abiejose Geležinės uždangos pusėse, atsiranda ir visokių teisinių problemų. Anoje pusėje jas sprendžia organizacija, vadinama "Injurkologija", su savo skyriumi ir Lietuvoje. Injurkologija aptarnauja ne tik savo piliečius, bet ir užsieniečius įvairiais tarptautiniais privatinės teisės klausimais: palikimų, vedybų, automobilių avarijų ir panašiais.

LIETUVOJ BELIKO 5,000 ŽYDŲ

Lietuvos Žydų Sąjunga Izraelyje savo biuletenyje praneša, kad pastaruoju metu iš Lietuvos į Izraelį atvyko apie 10 tūkstančių žydų. Lietuvoj dar likę apie 5 tūkstančiai žydų.

1928 m. Amerikos lietuviams parvykus į Lietuvos 10 metų nepriklausomybės minėjimo iškilme, būrys amerikiečių, lydimas kariškių, su gen. Nagevičium viduryje, garlaiviu Nemunu vyksta į Pažaislio vienuolyną ir istorišką bažnyčia.
K. S. Karpiaus nuotrauka

APIE BENDRAVIMUS SU LIETUVA SENIAU

Dabar, kai nesibaigia kalbos apie išeivijos bendravimą su tarybine Lietuva, įdomu prisiminti, kaip vyko išeivijos bendravimas su nepriklausoma Lietuva. Šis rašinys senosios kartos Amerikos veikėjo ir žurnalisto K. S. Karpiaus buvo parašytas New Yorke vykusio III Pasaulio Lietuvių Seimo proga 1968 m. Karpiaus, kaip žinia, yra miręs 1971 m. Clevelande. Red.

... Šiuo rašiniu suminėsiu žymesnius bendravimus ar bendradarbiavimus mūsų išeivijos su Lietuva ir Lietuvos su mumis, apie ką nedaugelis žino.

Dabar rengiamas III Pasaulio Lietuvių Seimas New Yorke yra kartojimas Lietuvoje įvykusio I Pasaulio Lietuvių Kongreso 1935 m.

Lietuvai tapus nepriklausoma, tuoj po 1918 m. pradėtas bendravimas išplito į vėliau sekusius didelius įvykius.

Prasidėjęs pirmiausia asmeniškais vykimais apsilankyti ar apsigyventi, Lietuvos lankymas išplito organizuotomis ekskursijomis. Ar kurią vasarą rengta Lietuvoje kas nors ar ne, ekskursijos vyko ištiesai viena po kitos, ir taip kas vasarą parvežta Lietuvai šimtai tūkstančių dolerių.

Iš Lietuvos pusės, be politišku ir labdaros atstovų-svečių ir aukų rinkėjų, atvykdavo, nors ne per gausiai, artistų ir artistų koncertuoti.

Su laiku ir mūsų artistės-artistai pradėta kviešti dainuoti Operoje Kaune: Marijona Rakauskaitė, Jonas Būtėnas, Antanas Sodeika, Barbora Darlys, Ona Kaskas, Polina Stoska ir viena kita trumpiau Kaune pasireiškusių.

Protarpiais Lietuvoje rengta dainų šventės, sportininkų subuvimai, skautų stovyklos. Kam sąlygos leido tai matyti, turėdavo didelio malonumo.

Nepriklausomybės dešimtmetis

Didingesnis įvykis buvo 1928 m., kai rengta Lietuvos nepriklausomybės 10 metų sukakties minėjimas. Ta proga pirmą kartą amerikiečiai

K. S. KARPIUS

buvo formaliai kviečiami į Lietuvą svečiais, taigi pradėta organizuoti specialios ekskursijos. Gen. V. Nagevičiaus vadovaujamas komitetas užsieniečiams kviešti ir priimti sukėlė didelį susidomėjimą. Atvykusius Kaune gražiai pasitiko ir pavaišino.

Kitoks ikitol ir dar 1928 m. svečių pasitikimas buvo Klaipėdoje. Mes Amerikoje stengėmės remti Klaipėdos uostą, taigi ekskursijas siuntėm per Klaipėdą. Tą įvykį vienas Klaipėdos viešbutis pavertė sau labai pelningu bizniu svečius išnaudojant.

Muitinėje irgi buvo netvarka, svečius privariusi iki barnių, moteris iki ašarų. Tai buvo dar sena krikdemų įvesta tvarka. Parvažiuoja šimtai svečių, parveža Lietuvai tūkstančius dolerių, o muitinėje tarnautojai išverčia kiekvieno bagažą, prisikabindami už mažą daiktelių vežamą tėvui ar motinai, broliui ar seseriai dovanų.

Tą birželio mėnesį atvykau į Klaipėdą su Dirvos ekskursija aš su žmona. Po muitinės, mus vežėsi to viešbučio savininkai į savo patalpas. Visi buvom apnakvydinti, nors, jei kas nors svečiais būtų rūpinęsis, nuvežus juos į geležinkelio stotį, dauguma būtų tą pavakarę buvę namie.

Viešbutis svečius supažindina su savo gėrimais, vakare veik visai nakčiai surengiamas balius, su dūdų orkestru, ir tik kitą dieną svečiai išvažiuoja, gerokai palengvėjusiomis kišenėmis, pirmą žingsnį į Lietuvą įžengę.

Tą elgesį su svečiais tame viešbutyje (ir muitinėje) aiškiai nušvietęs raštu, įteikiau gen. Nagevičiui, kuris bylą perdavė reikiamai įstaiagai. Dalykas tą vasarą buvo ištyrinėtas, ir jau 1929 m. ekskursantus iš Amerikos muitinė pradėjo praleisti be krėtimų; Klaipėdos Šaulių būrio atstovai pakviėdavo svečius į Viktorijos viešbutį, nemokamai pavaišindavo, palydėdavo į geležinkelio stotį, suteikę reikalingas infor-

macijas, ir svečiai tą pat dieną pasiekdavo namus.

Pasitikti Kauno stotyje, svečiai buvo pavaišinami restorano salėje, įvairių organizacijų vadų pasveikinami. Kas ilgiau apsistojo Kaune, arba vėl sugrįždavo, garlaiviu buvo nuvežti į Pažaislio vienuolyną; apdovanoti bilietais operai. Nuvežti į poligoną susipažinti su kariuomene. Vieną dieną svečiai buvo pavaišinti prezidentūroje. Daugelis atminimui apdovanoti Nepriklausomybės medaliais.

I Pasaulio lietuvių kongresas

1935 m. rugp. mėnesį Kaune buvo sušauktas I Pasaulio Lietuvių Kongresas, su keletu šalutinių pramogų. Daugiausia atstovų buvo iš JAV, kelėtas iš Pietų Amerikos, keli iš arčiau. Tą vasarą vėl turėjau progą pamatyti Lietuvą, jau daug pažengusią į priekį.

Kongresą rengė Draugija Užsienio Lietuviams Remti. Jos pirmininkas adv. Rapolas Skipitis tos vasaros pradžioje buvo atvykęs į JAV to kongreso reikalais.

Svečiams Kaune buvo suruoštas operos "Aida" spektaklis su Kipru Petrausku, Vince Jonuškaite-Zauniene, Barbora Darlys, Antanu Sodeika ir kt. Dramos teatre buvo surengtas P. Vaičiūno "Naujieji žmonės" vaidinimas. Su svečiais artistais iš Amerikos įvyko koncertas/vakaras. Nuo tų metų DULR pradėjo dar platesnę veiklą. Pirmininkas R. Skipitis 1938-39 m. buvo nuvykęs aplankyti lietuvių Pietų Amerikos valstybėse.

Kongrese dalyvavo keletas užsienio spaudos žmonių. Lietuvos Žurnalistų Sąjunga surengė mums vaišes savo viloje Giruliuose, netoli Klaipėdos, ten važiamom autobusu. Posėdis ir pietūs buvo Viktorijos viešbutyje Klaipėdoje. Svečių buvo ir vienas žymus buvęs amerikietis spaudos žmogus, B. K. Balutis, tadą jau Lietuvos ministras Londonė, parvykęs vasaros atostogų į Lietuvą.

Užsienio spaudos žmonės buvo pasikvietę Prezidentas Smetona.

Paminklai darželiui Clevelande

Lankymaisi Lietuvoje, bendravimas ir mano išvystytos pažintys su reikalingais asmenimis išėjo į didelę naudą mūsų Lietuvių Kultūriniam Darželiui Clevelande.

Darželiui braižiniai planai, du biustai būtų įvarę mus į dideles skolas, kaip atsitiko kitų tautybių grupėms, kurios tuos darbus atliko čia Amerikoje.

Tarpininkaujant gen. Nagevičiui ir mjr. A. Ardickui, architektūros profesorius V. Dubeneckis padovanojo darželiui planus-projektą, Lietuvos Šaulių Sąjunga padovanojo (už anksčiau amerikiečių gausias aukas šauliams) Jono Basanavičiaus biustą, Karininkų Ramovė — dr. Vinco Kudirkos biustą. Ramovė paskyrė mjr. S. Narušį atlydėti Kudirkos biustą į Clevelandą ir dalyvauti atidengimo iškilme. (Pulkininkui Narušui kalbą angliškai parašė Vienybės redaktorius Jonas Valaitis). Dr. Basanavičiaus biusto atidengime dalyvavo ministras B. K. Balutis, tada buvęs Washingtonė.

Lietuvos sportininkai Amerikoje

Atsilygindama amerikiečiams, DULR 1937 m. atsiuntė mums Lietuvos krepšinio komandą iš 16 vyrų, su Kūno Kultūros Rūmų direktorium V. Augustausku. Rungtynės rengta tose kolonijose, kur veikė lietuvių krepšinininkai.

Viena didžiausių iškilnių ta proga įvyko Clevelande liepos 25-26 d., su plačia programa Lietuvių Kultūriniam Darželyje, su koncertu, krepšinio žaidimu, su banketu saaviems ir Lietuvos sportininkams bei svečiams. Svečiai ir sportininkai buvo supažindinti ir su Clevelande vykusia Didžiųjų Ežerų paroda tą vasarą.

Su sportininkais, kartu ir paskirai, važinėjo keli Lietuvos žurnalistai, Lietuvos Aido redaktorius Vytautas Alantas, Aug. Gričius ir kiti. Lankėsi Seimo vicepirmininkas A. Gilvydis ir Seimo prezidento pirmas sekretorius Mečys Kviklys. Jiedu aplankė daugelį kolonijų su pranešimais apie Lietuvą, žymesnius veikėjus apdovanodami A. Sapokos Lietuvos istorija ir gražiais atvežtais rankdarbiais.

Amerikiečių sportininkų ryšininkas su svečiais sportininkais buvo chicagietis adv. Jonas Bagdžiūnas. Jis suteikė reikiamų lėšų vienuolikai Chicagos sportininkų, kai jie vyko į Lietuvą.

Po to, 1938 m. vėl amerikiečiai vyko į Lietuvos nepriklausomybės 20 metų sukakties iškilmes.

Iškilmingiausias — ir paskutinis metas

Tai buvo prieš 30 metų, 1938 metais. Tą vasarą rengta Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų sukakties minėjimas, Pirmutinė Lietuvos Tautinė olimpiada, Dainų šventė, su svečiais sportininkais iš Amerikos, su Chicagos Pirmyn chorų ir keletu svečių artistų iš Amerikos.

Laimei, gerai, kad tai rengta, nelaukiant 25 metų sukakties.

Į Lietuvą suvažiavo daugybė amerikiečių sportininkų atletų, vyrų ir mergaičių rungtynėms su Lietuvos sportininkais.

Dainų šventės dalyje, Chicagos Pirmyn choras, vadovaujamas K. Steponavičiaus, koncertavo Klaipė-

[Nukelta į 11 psl.]

BRONSON — LIETUVIS BUČINSKAS

ALGIRDAS BUDRECKIS

Kaip paprastai būna su Amerikos kino žvaigždėmis, apie aktorius atsiranda tam tikra misterijos apgaubta arba legenda. Savireklamos dėlei dažnas aktoriaus dar ir pats prisideda prie visokiausių pasakų ar pramanų apie save skleidimo. Paimkime, kaip pavyzdį, ne taip seniai išgarsėjusį "vyriškąjį vaidintoją" (he-man actor) Charles Bronson. Profilis, lyg iš kietmedžio tašytas, akys pilksvos, raumenys drūti. Bronsonas yra vaidinęs banditus, kareivius, indėnus, žudikus, kalinius, piktadarius ir primityvus. Anksčiau publika jį laikė slavų kilmės (savo laiku ir lenkai ir ukrainai jį yra savinęsi).

Na, Paryžiaus filmų recenzijų dėka, paaiškėjo, jog Charles Bronson yra lietuvių kilmės. Žinoma, žydai sukručio jį laikyti iš "savųjų". Mat, Bronsono "oficialios" biografijose, minima, kad jis yra rusų kilmės lietuvis (A Lithuanian of Russian descent). Be abejo, žydai pagalvojo: "Ayn litvak oys Russe"!

Kokia iš tikro Bronsono kilmė ir kokia jo tikra pavardė. Sunku išnarplioti tuos klausimus. Pasirodo, kad Rusų-japonų karo metu, tūlas Vladas Bučinskis (Bučinskis) dezertyravo iš caro kariuomenės ir atsidadė "Ašarų saloje" New Yorke. Imigracijos pareigūnys jį laikė "a Lithuanian of Russian descent". Mat, jis buvo lietuvis, o kilęs iš Rusų imperijos (suprask: caro okupuotos Lietuvos). Tie patys pareigūnys jam prikėgė "amerikonišką" vardą ir pavardę, būtent: Walter Buchinsky. Vėliau, žydai aiškino, jog "Buchinsky" tai gali būti suslavintas "Bunch" variantas. Na, gavęs naują identitetą Bučinskis netrukus ištaisė pavardę į "Buchinsky".

Būdamas beraštis bernas, Vladas Bučinskis buvo suviliotas vykti į rytinės Pensilvanijos anglies sritį. Jis tapo angliakasiu. Jis vedė čiagimę Mariją Valinskytę. Vedybos įvyko katalikų bažnyčioje. Tad atkreipta teorija, kad Buchinskis buvo rusas ar žydas. Gimęs 1890 m. Tamaqua, Pensilvanijoje, Marija Valinskytė baigė tris pradžios mokyklos skyrius. Ji buvo Tomo ir Onos Valinskių dukra. Tėvai turėjo "burdingauzę" Scrantone. Burdingeriai-angliakasiai praminė Valinskiene "Big Annie".

Bučinskiai apsigyveno lūšnelėje Ehrenfieldeo ateivių kvartale, vadinamame "Scooptown". Marija išmokė Vladą kalbėti angliškai. Bet, matyt, kad Bučinskių šeima tiek namuose, tiek su kaimynais mažai naudojo anglų kalbą, nes ir pats Charles Bronson pripažino, kad jisai ilgą laiką kalbėjęs su "slavišku akcentu". Net ir dabar jo tarsenoje vaikystės kaimynai ir draugai buvo lietuviai, lenkai, slovakai, ukrainai ir italai.

Bučinskiai buvo biedni, bet turėjo gausią šeimą, kas juos dar toliau varė į skurdą. Kazimieras Bučinskis arba Charles Buchinsky buvo vienuoliktas iš penkiolikos Bučinskių vaikų. Nėra aišku, ar jis gimęs 1920 m. lapkričio 3 d. ar 1922 m. lapkričio 3 d. Scooptowne. Sakyčiau, kad vėlesnė data yra tikslesnė, nes tėvai buvo jauni, o jis vis dėlto vienuoliktas vaikas.

Kazimieras Bučinskis iš vaikystės vargų atsimena, kad jam teko vilkėti vyresnių vaikų skarmalus. Net būdamas šešerių metų amžiaus, kai kada į mokyklą vykdavo su sesers suknele! Motinai padėjo vyresnioji jo sesutė, nebylė Onutė.

Tėvas žuvo kasyklų katastrofoje, Kazimierui būnant vos 10 metų amžiaus. Kaziukas, susilaukęs 16 metų, jau nusileisdavo į šachtą su angliakasiais. Jis gaudavo po dolerį už kiekvieną suskaldytą anglių toną. Keturis metus jis vargė kietosiose anglies kasyklose. Dažnai jis stodavo savanoriu į pavojingiausius darbus, nes už pavojingą užduotį gaudavo dešimtuką ekstra per valandą.

Antrasis pasaulinis karas Bučinskį išgelbėjo iš šachtų tamsumos ir išplėtė jo akiratį. 1943 m. jis buvo pašauktas tarnauti kariuomenėje. Sakoma, kad jis buvo B-29 bombonešio kulkosvydininkas Pacifike. Nepalankūs biografai sako, kad karą praleidęs Arizonoje, vairuodamas maisto sunkvežimius.

Kaip bebūtų, bet po karo jis į kasyklas negrįžo. 1946 m. jis tapo plytininku. Vėliau New Yorke valstijoje kasė svogūnus. Sekančią vasarą jis nuomą sulankstomas kėdes Atlantic City plažėje.

Turėdamas dailininko gyslelę, jis piešė scenovaizdžius Philadelphia Play and Players Troupe. Dar tais pat 1948 m. jis jau vaidina trumpas roles toje pačioje trupėje. 1949 m. spalio mėn. Charles Bronson (jau nebe Buchinsky) išrašė į iškalbos kursus Kalifornijos Pasadena Playhouse.

Charles Bronson nuo 1951 m. yra vaidinęs per 50 filmų. Jo pirmoji rolė buvo jūrininko vaidmuo Gary Cooper filme "You're in the Navy Now" (1951). Jis vaidino beproti žudiką Vincent Price filme "House of Wax" (1953). Po to jam dažnai tekdavo bandito, meksikiečio, kareivio, indėno, mušeikos, kiniečio, totoriaus rolės.

Pagrindinę rolę jis vaidino pirmą kartą "Machine Gun Kelly" (1958) filme. Čia jisai vaidino gengsterį. 1960 m. jis vaidino kartu su Yul Brynner "Magnificent Seven". Prancūzų aktoriumi Alain Delon patiko Bronsono vaidmuo "Machine Gun Kelly". Jis pakvietė Bronsoną vaidinti Europoje.

1967 m. jis vaidino kartu su Alain Delonu angloprancūzų filme "Adieu, L'Ami". Netrukus jis buvo pakviestas Italijon vaidinti "makaronų kauboju" (Spaghetti Western) žanre. Labai populiarus Europos kino teatruose buvo jo "Bevardžio" (Man without a Name) vaidmuo Sergei Leone surežisuotame "Once upon a Time in the Old West" (1969 m.). Sekančiais metais jisai vaidino prancūzų režisieriaus Rene Clement "Rider on the Rain". Tiedu filmui Charles Bronsoną iškėlė į superžvaigždes Europoje. Amerikoje tiedu filmui nebuvo labai išpopuliarinti.

Grįžęs Amerikon, Bronsonas, nors jau žvaigždė, gaudavo mušeikų roles. Pavyzdžiui, 1971 m. filme "Chato's Country", jis vaidina pusindėnį, apašą, kuris keršija žudikų gaujai, juos išviliodamas į dykumas.

Įdomu, kad jo priešininkas filme yra kitas Amerikos lietuvis Jack

Palance (Palencas iš Scrantono). Amerikos kritikai jį pripažino kaip rimtą aktorį, kai 1974 m. vasarą pasirodė kontroversinis "Death Wish" filmas.

Charles Bronson yra vedęs latvių kilmės aktorę, kurios profesinis vardas yra Jill Ireland. Jų dukra yra krikštyta vardu Zuleika.

Kur bakūžė samanota... Kaip toje dainoje, bet ne tikrovėje. Ta bakūžė, tik neseniai pastatyta Rumšiškių muziejuje, dar nespėjo apsamanoti. Tūkstančius turistų iš pačios Lietuvos ir užsieny sutraukia tas buities muziejus, kur viename plote tapo sukaupta lietuvių kaimo buitis.

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" RADIJAS

35 sukaktuvinių gyvavimo metų šauniam užbaigimui kviečia Jus į linksmą, nuotalkingą

"RUGIAPIŪTĖ"

Šią 3 veiksmų muzikinę pjesę išpildys WASHINGTONO - BALTIMORĖS STUDENTŲ VYRESNIŲJŲ SĄBŪRIS

MALŪNAS

Įvyks: ŠEŠT., LAPKRIČIO 13 D., 1976 M.
KULTŪROS ŽIDINYJE, 361 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y.

"Rugiapūtė" tiek savo turiniu, tiek muzika ir tautiniais šokiais reprezentuoja lietuviško kaimo buitį su jo darbymečio papročiais, dainomis ir tradicijomis.

PO PROGRAMOS — ŠOKIAI GROJANT PHIL SMERDY ORKESTRU I iš Baltimorės

Vakaro pradžia: punktualiai 7 val., Šokiai 9 val.
ĮEJIMO KAINA \$6.00 STUDIJUOJANČIAM JAUNIMUI \$4.00

Laukiame mūsų mielųjų klausytojų, o ypačiai jaunimo Didžiojo New Yorko — New Jersey — Connecticut apylinkėje gausaus dalyvavimo.

PROF. DR. JOKUBAS STUKAS
Direktorius

Lietuvė — Vėžio ligų tyrimų centre

Prancūzijos mieste Lione, tarptautiniame vėžio tyrinėjimų centre, aplinkos kancerogenų skyriaus vedėja dirba medicinos mokslų daktarė Laima Griciūtė iš Vilniaus.

Ji yra neseniai mirusio žurnalisto ir rašytojo Augustino Griciaus dukra. Jos brolis Jonas yra žymus Lietuvos filminkas.

Štai ką veikia tasai vėžio ligų tyrimo centras. Tą centrą, kuris įkurtas Pasaulinės sveikatos apsaugos organizacijos nutarimu, finansuoja dešimt šalių. Jos moksliniam darbui ten siunčia ir savo specialistus. Drauge su prancūzų, belgų, italų, japonų, anglų, amerikiečių mokslininkais ten dirba ir tarybiniai onkologai.

Tą centrą, kuris įkurtas Pasaulinės sveikatos apsaugos organizacijos nutarimu, finansuoja dešimt šalių. Jos moksliniam darbui ten siunčia ir savo specialistus. Drauge su prancūzų, belgų, italų, japonų, anglų, amerikiečių mokslininkais ten dirba ir tarybiniai onkologai.

Tyrinėjama aplinkos faktorius, kurie gali būti įtarimai kaip vėžio sukėlėjai. Nors apie šią ligą šiaudien žinoma jau gana daug, tačiau pilnutinio jos patogenezės vaizdo dar neturima. Vėžys tikriausiai yra multifikatorinis reiškinys. Vienas iš šią ligą apsprendžiančių faktorių kaip tik ir yra žmogaus aplinkoje esančios kancerogeninės medžiagos. Pagal to centro hipotezę, aštuoniasdešimčiai procentų visų vėžinių susirgimų lemiamą įtaką turi kaip tik aplinkos faktoriai.

Jau seniai epidemiologai yra nustatę idomų reiškinį: kiekvieno organo vėžys turi "išsirinęs" sau

mėgstamiausią geografinę zoną. Pavyzdžiui, skrandžio vėžys labai paplitęs Europos valstybėse, Japonijoje, retai tesutinkamas kitose Azijos šalyse. Japonijoje gi žymiai rečiau, negu kitur, pasitaiko krūties vėžys. Stemplės vėžys yra "pasirinkęs" Kaspijos pakrantes Irane, o kepenų — drėgnas Afrikos žemumas.

Tai rodo, kad ligos kaltininkų reikia ieškoti konkrečioje aplinkoje: maiste, ore, dirvoje. Didelės tyrimų centro ekspedicijos, dirbančios Irane, Rytų Azijoje, Vakarų Afrikoje, kaip tik ir eina kancerogenų pėdsakais. Jau nustatyta, kad kai kurių kancerogeninių medžiagų paplitimo geografinė labai tiksliai atitinka vėžio paplitimo geografinę. Tačiau, prieš paskelbiant "kaltinamąjį aktą", reikia gerai įsitikinti, ar tikrai tos tyrimų centro atrastos kancerogeninės medžiagos sukelia vėžį.

Atsakymus į šiuos klausimus, gal būt, padės surasti pačios daktarės L. Griciūtės eksperimentas, kurį ji pradėjo Lione, pasikvietusi pagalbon Maskvos, Berlyno, Sofijos onkologinių laboratorijų bendradarbius. Eksperimentiniams gyvuliukams labai mažomis dozėmis, bet sistemingai, ilgą laiką, bus duodama įvairi kancerogeninė medžiaga. Tokių eksperimentų dar niekas nedarė.

Išvai Mizarienei, New Yorko pažangiųjų veikėjų ir Laisvės laikraščio darbuotojai, jos 70 metų amžiaus proga, Vilniuje suteiktas nusipelnusios kultūros veikėjos vardas. Atžymėjimas įteiktas, sukaktuvininkei besilankant su ekskursija Lietuvoje.

Galvojant apie senosios ateivijos veiklą, kurios darbų paroda garsinama žemiau... Tai lyg puslapis iš tos veiklos parodos — Amerikos lietuvių veikėja Bronė Spūdienė, lankydama Kapsuke-Marijampolėje, padeda gėlių prie rašytojos Žemaitės kapo. Kaip žinia, Žemaitė savo laiku yra lankiusis Amerikoje, dalyvavusi jos lietuvių veikloje, rašiusi jų spaudoje.

SENOSIOS LIETUVIŲ ATEIVIJOS AMERIKOJ NUVEIKTŲ DARBŲ APŽVALGINĖ

PARODA

ĮVYKS 1976 SPALIO 24-31 DIENOMIS

APREIŠKIMO PARAPIJOS MOKYKLOS PATALPOSE, BROOKLYNE,

kur bus išstatyta virš 3000 kruopščiai surinktų atitinkamai suskirstytų bei sugrupuotų eksponatų, negalinčių sutilpti didžiojoje parapijos salėje.

Visi kviečiami gausiai dalyvauti atidaryme ir savo atsilankymu pagerbti lietuvių ūkininkų sūnus ir dukteris ateivius, atsidadusius svetimose sąlygose; daugumoje beraščius, nemokėjusius nei kalbos nei amato.

Jų reikšmingas įnašas lietuviybės išlaikymui per trumpą laiką virto milžiniška jėga ir akstinu, siekiant Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo.

PROGRAMA:

- 11 valandą bus koncelebracinės pamaldos
- Po pamaldų Lietuvos gen. konsulas Anicetas Simutis atidarys parodą
- Dr. Antanas Kučas padarys trumpą apžvalgą apie ankstyvąją lietuvių ateiviją
- Parodos apžiūrėjimas, užkandžiai ir kava apatinėje salėje

PARODOS GLOBĖJAI:

Kun. Pranas Raugas, Apreiškimo parapijos klebonas
Kun. Juozas Dambrauskas, MIC, Marijonų provincijolas
Prelatas Juozas Karalius, Shenandoah, Pa.
Kun. Petras Činikas, dienraščio "Draugas" administratorius

LANKYMO VALANDOS:

Sekmadieniais — po pamaldų ligi 6 val. vak.
Darbo dienomis — nuo 4 ligi 7 val. vak.
Šeštadienį — nuo 12 ligi 6 val. vak.

Rengėjai

Australijoje lietuviai rūpinasi savo ateitimi

P. Sungaila Melburn, Australijoje, Lietuvių Namuose suorganizavo paskaitų ciklą apie lietuvių bendruomenės išlikimą Australijoje. Liepos 31 d. jas skaitė lietuviai, rugpiūčio 1 d. — Melburno universiteto profesoriai.

Lietuviams atstovavo p. Žilinskienė, Lydija Pocienė iš Adelaide ir Petras Sungaila. Pirmoji paskaitininkė nagrinėjo lietuvių imigracijos pradžią prieš 26 metus, kai į Australiją atvyko apie 10,000 lietuvių. Jie paliko ryškius pėdsakus savo organizacijomis, sambūriais, lietuviškais leidiniais ir meno kūriniais.

L. Pocienė pateikė statistinių duomenų apie imigrantinių grupių likimą įvairiuose kraštuose, jų nutautimą, asimiliavimąsi. Neužmiršdama ir tautinio išsilaikymo pavyzdžių.

P. Sungaila kalbėjo apie lietuvių bendruomenės jungtį, kurią sudaro tautinis patriotizmas, papročiai, kultūrinės apraiškos. Jis taip pat pabrėžė didelį mokyklų, tautinių šokių grupių, organizacijų ir paskirų tautiečių įnašą tautiniam išlikimui.

Didelės įtakos turėjo darbiečių premjero G. Whitlam padarytas Pabaltijo pripažinimas Sovietų Sąjungai. Prieš jį kovojant, buvo užmegzti ryšiai su Australijos politikais, sustiprinta lietuvių vienybė.

SPORTAS

Edvardas Šulaitis

ŽAIDŽIA CHICAGOS FUTBOLININKAI

Lituanicos futbolo komanda, prastai sužaidusi rungtynes prieš New Yorko vyrus, sekantį sekmdienį atrodė jau geriau, ir vietinių pirmenybių susitikime sumušė ukrainų Wings vienuolikę 2:1. Tačiau dar po savaitės laiko kovoje dėl gubernatoriaus taurės turėjo suklypti (1:2) prieš Marathon komandą.

VYTAS GERULAITIS ŽAIS CHICAGOJE

Pasaulinė teniso žvaigždė — Vytas Gerulaitis atvyks į Chicago ir čia Chicago Stadium patalpose lapkričio mėnesio pradžioje dvi dienas rungtyniaus.

LIETUVIAI LAIMI STALO TENISE

Kanados parodos laikotarpyje Toronto, Ont., vyko tradicinis tarptautinis stalo teniso turnyras, o kartu ir Kanada-JAV komandinės rungtynės. Individualinėse varžybose lietuvių geriausiai pasirodė 15 metų amžiaus Glorija Nešukaitytė, kuri jau savo pergalėmis pralenkė ir savo vyresniąją sesutę Violetą. Glorija šį kartą laimėjo 3 pirmąsias vietas: iki 15 metų amžiaus grupėje, iki 17, ir moterų klasėje. Pas moteris finale ji susikibo su Kanados jaunių meistere irgi lietuvaitė — Birute Plačaitė, kurią nugalėjo 5 setų kovoje.

Iki 13 metų amžiaus grupėje pirmąją tapo Ramona Ragutskaitė iš Hamiltono. Vyrų grupėje rungtyniavo torontietis Paulius Klevinas,

kuris pasiekė ketvirtfinalį ir čia suklypo prieš Z. Cordaš.

Komandinėse varžybose Kanados moterų rinktinę atstovavo Violeta Nešukaitytė. Ji čia pralaimėjo, o su ja drauge ir Kanados rinktinė. Kanados mergaičių rinktinę atstovavo Plučaitė ir G. Nešukaitytė. Jų pergalės Kanadai užtikrino 3:2 laimėjimą.

Chicago Lituanicos futbolo klubas savo metinę vakarienę su šokiais rengia spalio 30 d. Saulių namuose. Vakarienės metu bus įteikta jaunam lietuviui ar lietuvei stipendija studijuoti Illinois universitetuose. Tai bus Illinois General Assembly Scholarship, sponsoruota senatoriaus Frank D. Savicko.

Europos jaunimo bokso čempionas A. Jančiauskas. Jis iškovojo aukso medalį pussunkiame svoryje bokso šampionate, kuris vyko Turkijos mieste Izmirė. Tai buvo IV-asis Europos jaunimo bokso čempionatas.

Chicago Neris tinklininkai

Z. Degučio nuotrauka

DAUGĖJA LIETUVIŲ ČEMPIONŲ

Vienas po kito baigiasi 1976 m. Tar. S-gos sporto renginiai. Daugėja čempionų. Tarp jų — nemažai Lietuvos atstovų. Aukso medaliai iškovojami įvairiose, tame tarpe ir techninėse sporto šakose. Neseniai Lietuvos motociklininkų komanda nugalėjo šalies motociklų daugiakovės pirmenybėse, vykusiose Ukrainoje. Individualiai net šeštą kartą iš eilės 350 kub. cm motociklų klasėje pirmąją vietą laimėjo panevėžietis E. Ramonas. Bronzos medalį pelnė jo treniruocių draugas A. Ragauskas.

TSRS jūrų daugiakovės jaunių pirmenybių nugalėtojos titulą iškovojo kaunietė V. Sakalauskaitė.

Net du lietuviai šalies jaunimo čempionais tapo Sverdlovsko stendinio šaudymo šaudykloje. Tarp merginų čia pirmavo S. Praninskaitė, tarp jaunuolių — S. Kulikauskas.

Dar vieną absoliutų šalies čempioną išugdė aviatoriai. Siemet juo tapo kaunietis lakūnas R. Pivnickas.

O iš Poltavoje vykusių šaškininkų turnyro pranešama, kad, žaisdama paprastomis šaškėmis, šalies čempione tapo vilnietė S. Ingaunytė.

KAUNO ŽALGIRIS LAIMĖJO

Kauno Žalgirio vyrų krepšinio komanda viešėjo Sirijoje (arabų respublika) ir ten rungtyniavo su vietiniais krepšininkais. Sporto laikraštyje apie šią išvyką tilpo platus žurnalisto V. Zeliuko pasikalbėjimas su Žalgirio komandos treneriu Stepu Butautu.

— Sirijoje, tiksliau, — jos sostinėje Damaske, žaidėm dvi rungtynes su Lietuvos rinktinė. Pirmąsias laimėjome 96:83 (49:34), o antrąsias — 83:51 (49:25). Nugalėti varžovus nebuvo sunku, nors pirmųjų rungtynių rezultatas to ir nerodo. Sirijiečių komandoje nėra aukštaugių (aukščiausio žaidėjo ūgis — 196 cm.), jie fiziškai silpniau pasiruošę, bet techniškai.

Abejos rungtynės vyko vakare, esant 37-iems laipsniams (Celsijaus) karščio, atvirose aikštelėse. Jos padengtos panašiomis į vonios plytelėmis, tik ne glazūruotomis. Vėjas aikštėles apneša smėliu, dulkelėmis, tad žaisti slidu, pavojinga.

Danutė Valaitytė, Regina, Kanadoj, lengvosios atletikos rungtynėse laimėjo net du aukso medalius, už 1500 ir 3000 metrų bėgimą.

ĮVAIRIOMS PROGOMS GĖLIŲ GAUSITE

ALICE'S FLOWER SHOP

107-04 JAMAICA AVENUE, RICHMOND HILL, N. Y.

Maloniai kviečiame kaimynystėje gyvenančius tautiečius atsilankyti arba paskambinti telefonu 846-5454. Vakare 835-4149.

CIA RASITE NUOŠIRDŲ LIETUVIŠKĄ PATARNAVIMĄ.

Namu pirkimo, pardavimo, apdraudos ir visais reikalais kreipkitės į

John Orman Agency

REAL ESTATE & INSURANCE

PILDOMI MIESTO, VALSTYBĖS IR FEDERALINĖS VALDŽIOS MOKESČIŲ PAREIŠKIMAI

Geriausias patarnavimas

110-04 JAMAICA AVE., RICHMOND HILL, N. Y.

Telefonas: Virginia 6-1800

SILVER BELL BAKING CO.

A. Radziūnas, savininkas

Mūsų specialybė lietuviška duona, pyragai vedybiniais ir kitokiems pokyliams.

Tel. 779-5156

43-04 JUNCTION BLVD., CORONA, QUEENS, N. Y. 11368

HAVEN REALTY

TRAVEL AGENCY • MUTUAL FUNDS • INSURANCE

Perkant ar parduodant namus, išnuomojant butus, įgyjant apdraudus, federalinių ir valstybių [Income Tax] užpildymu, pirkimui piniginiu perlaidu [Money Orders] ir įvairiausiais kitais reikalais kreipkitės į

JOSEPH ANDRUŠIS

87-09 Jamaica Ave., Woodhaven, NY 11421

Bilietai parduodami visomis susisiektimo priemonėmis į visas pasaulio vietas

Telef. VI 7-4477

Atdara kasdien nuo 9 v. r. iki 9 v. v.

APIE BENDRAVIMUS SU LIETUVA . . .

[Atkelta iš 7 psl.]

doje, Palangoje, pagaliau Kaune. Savu keliu Klaipėdoje įvyko Klaipėdos Rajono Dainų šventė, su chorų varžybomis, kuriose dabartinis Ciurlionio Ansamblio dirigentas A. Mikulskis vadovavo Klaipėdos Saulių vyrų chorui ir Klaipėdos Giedotojų draugijos chorui.

Olimpiada vyko Kaune, Valstybės aikštėje, Vytauto kalne. Prasidėjo iškilmė liepos 16 d. vakare karo Muziejais sodelyje, padedant vainikus ant Nežinomo Kareivio kapo paimita ugnies nuo aukuro. Įvyko sportininkų paradas, ugnis nunešta į sporto aikštę, ten uždegtas aukuras, kuris degė visą Olimpiados laikotarpį. Baigėsi liepos 31 d.

Oficialiai Olimpiada pradėta liepos 17 d. rytą pamaldomis Iguolos bažnyčioje. Iškilmingas atidarymas pradėtas sporto aikštėje tautiniais šokiais ir lengva atletika.

Tai buvo pirmutinė ir paskutinė Lietuvos Tautinė olimpiada, nors

PREZIDENTINIAI KANDIDATAI

[Atkelta iš 1 psl.]

— JAV LB visuomeninių reikalų tarybos pirm., kun. K. Pugevičius — Amerikos Lietuvių Katalikų Tarybos pirm., Algis Sirvaitis — JAV LB tarybos prezidento narys, Modestas Jakaitis — LB Vidurio vakarų apygardos pirm., Rūta Nainytė-Sušinskienė — Jaunimo Sąjungos atstovė, dr. Petras Vileišis — JAV LB tarybos politinių reikalų komisijos pirm., ir Tėv. dr. Kornelijus Bučmys — JAV LB tarybos kontrolės komisijos pirmininkas.

Tuo tarpu Washington, Baltuosiuose Rūmuose, prez. Fordas spalio 2 d. priėmė 26 tautybių vadovaujančius atstovus. Lietuviam atstovavo JAV LB krašto valdybos pirmininkas Algimantas Gečys ir vicepirmininkas dr. A. W. Novasitis iš Philadelphijos bei Kazimieras Oksas, respublikonų veikėjas iš Chicagos. Pokalbį su prezidentu rodė TV. Audiencija truko 45 minutes.

Prie daugelio JAV etninių grupių, reagavusių į prez. Fordo kontroversinį pareiškimą dėl padėties Rytų Europoje, prisidėjo ir lietuviai. JAV LB Taryba pasiuntė jam protesto telegramą.

manyma rengti toliau kas kelintas metas.

Gražioje 74 puslapių Olimpiados programos knygelėje yra išspausdinta visame puslapyje Olimpiados vyriausio globėjo Prezidento Antano Smetonos pareiškimas:

"Jaunimo žaismai nėra tuščias laiko leidimas, jie yra svarbiausios auklėjimo priemonės, kuriomis turėtų būti lavinamos jaunimo fizinės ir dvasinės jėgos".

Toliau knygelėje buvo išspausdinta Antano Miškinio "Olimpiados giesmė", "Tautinės Olimpiados Priesaika", Olimpiados Garbės Prezidiumo vardai, Olimpiados varžybų statutas ir toliau — Olimpiados eiga (diena iš dienos).

Dalis Olimpiados, kaip buriavimas, regata, buvo pravesta Klaipėdoje.

Tą vasarą pasitaikė dar viena didelė iškilmė — Mažosios Lietuvos Patriarko Martyno Jankaus 80 metų amžiaus sukakties minėjimas jo sodyboje prie Rambyno. Ten dalyvavo ir amerikiečių tarp suvažiuosiu tūkstančių svečių dviejų dienų iškilmė.

Marytė Dambriūnaitė, Vasario 16 gimnazijos Vokietijoje pakviesta, išvyko dėstyti kūno kultūros, tautinių šokių ir biologijos. Ji šią vasarą Marylando universitete baigė fizinės terapijos, sveikatos ir fizinio auklėjimo dalykus ir gavo bachelor of science. Studijuodama, ji buvo universiteto lietuvių klube, studentų ateitininkų sąjungoj, priklausė lietuvių sporto klubui ir tautinių šokių rateliui "Malūnas" Baltimorėj, su kuriuo šoko IV-oje ir V-oje šokių šventėje, Chicagoje. Marytė buvo Washingtono Lietuvių Bendruomenės apylinkės valdyboje, atstovavo Washingtono apylinkės jaunimui PLJ III kongrese Pietų Amerikoje, kelerius metus dirbo Washingtono liuanistinėje mokykloje, dėstydamą lietuvių kalbą ir tautinius šoko. Ji yra kalbininko L. Dambriūno dukra. Su tėvais gyvena Brentwoode, netoli nuo Washingtono.

Perkūnas Krukonis, metus laiko studijavęs lietuvių kalbą Vilniaus universitete grįžo į Bostoną. Jo jauna žmona, kurią jis vedė Vilniuje, atvyks kiek vėliau.

NEW BRITAIN, CONN.

Palaidojom Arūną-Joną F. Bernotą

Kai reikia rašyti apie mirtį, laidotuves ir gyvenimą tik pažįstamo žmogaus, tai, atrodo, ne taip skaudu. Bet kai reikia šį tą parašyti apie mirusį, dar jauną vos 31 metų amžiaus savo sūnų, matant jo mamytę krūpčiojant ir ašaras liejant, tai jau daug sunkiau . . .

Rugsėjo 8 d. mirė (rastas "bemiegas" lovoje) Arūnas-Jonas F. Bernotas. Daktaras sakė, kad tai buvo arterijos išsiplėtimas smegenyse (caonganitale aneurism). Nagi: skaudu, graudu ir labai liūdna . . . Toks jaunas! Negalėjęs dar išvysti nė mažiausio gyvenimo džiaugsmo . . .

Buvo pašarvotas Karlono laidojimo koplyčioje. Rugsėjo 10 d. į Koplyčią buvo atvykęs Sv. Andriejaus lietuvių parapijos klebonas kun. Jonas Rikteraitis ir su susirinkusiais sukalbėjo dalį rožančiaus. Gi šeštadienio rytą velionis buvo atlydėtas į Sv. Andriejaus lietuvių bažnyčią, kur klebonas kun. J. Rikteraitis atlaikė Sv. mišias ir kitas gedulingas pamaldas, pasakė pamokslą bei palydėjo į Sv. Marijos kapines. Ten palaidotas amžinam poilsiui. Po laidotuvių maldų tėvų vardu klebonas paprašė visus laidotuvių dalyvius atvykti į jų namus atsikvėpti.

Iš viso, velionio tėvai, broliai ir sesuo dėkoja klebonui kun. J. Rikteraičiui už atlaikytas šv. mišias ir kitas gedulingas pamaldas, pasakytą pamokslą bei palydėjusiam į kapines ir ten atkalbėtą maldą; per mišias giedojusiam vargoninkui Robertui Kelly; laidotuvių direktorei Mrs. Karlonas (Karlonei) už tiek daug įdėto darbo ir rūpesčio; grabnešiams, — Jonui (John). Di Benedetto, Pauliui Bernotui, Leonui Bernotui, Lionginui Kapeckui,

Algiui Simanuskui ir Vytautui Trečiokui, — panešėjusiems grabą ir jame velionio kūną, ir visiems giminėms, draugams ir pažįstamiems, dalyvavusiems šermentyse ir laidotuvėse bei visiems, užprašiusiems už velionio sielą šv. mišias.

Velionis Arūnas-Jonas F. buvo gimęs Greifswalde, Pomeranijoje, Vokietijoje, 1945 metų sausio 8 d. Į šį kraštą buvo atvykęs dar tik 4-rių metų amžiaus. Mokėsi Sv. Trejybės prad. ir Aukštesniojo mokykloje ir Hartfordo Lituanistinėje mokykloje bei kitose mokyklose. Kartais po kiek ir dirbdavo.

Labai mėgo skaityti knygas, daugiausia mokslo veikalus.

Ilsėkis, mielas sūnau, Viešpatyje.

Jonas Bernotas

PRANCIŠKONŲ PASAULYJE

Kennebunkporte rugsėjo 7-11 d. įvykusioje lietuvių pranciškonų kapituloje išrinkta nauja vadovybė ir padaryti pareigų paskirstymai.

Provincijolu naujam terminui perrinktas T. Jurgis Gailiūsis, viceprovincijolu išrinktas T. Pranciškus Giedgaudas, Brooklyno spaustuvės direktorius. Kennebunkporto vienuolynui vadovaus T. K. Butkus, Brooklyno P. Baltakis, Toronto — A. Simanavičius, Rochesteriui — T. Justinas Vaškys, St. Catharines pasilieka T. J. Liauba, Pittsburgėje — T. Žiubrys, St. Petersburgėje — T. Degutis.

Pranciškonų spaudai pasilieka tie patys redaktoriai. Aidams — T. L. Andriekus, Darbininkui — T. K. Bučmys, Varpeliui — T. V. Gidžiūnas. Naujai įsteigiam Kennebunkporte pranciškonų auklėjimo institutui vadovaus T. Juozas Bacevičius.

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Funeral Directors

Juozas Kavaliauskas

LICENSED PENNSYLVANIA AND NEW JERSEY
1601 S. SECOND STREET PHILADELPHIA, PA.
Telefonas: DEwey 4-5136

M. P. Ballas Funeral Home

ALB. BALTRUNAS-BALTON
660 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y. 11211
NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-8043

Joseph Garszva

UNDERTAKER AND EMBALMER
JOSEPH J. GARSZVA, Jr.
231 BEDFORD AVE., BROOKLYN, N. Y. 11211
Telefonas: EVergreen 8-9770

ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA
AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

WINTER GARDEN TAVERN, INC.

VYT. BELECKAS
Savininkas

Tel. EVergreen 2-6440

SALE VESTUVĖMS IR KITOKIOMS
PRAMOGOMS. BE TO, DUODAMI
POLAI DOTUVINIAI PIETŪS.

Pirmos rūšies lietuviškas maistas
prieinama kaina.

1883 MADISON STREET • BROOKLYN, N. Y. 11227

VIENYBĖ

90th Anniversary Year—1886-1976—90-ji Sukaktuviniai Metai

JIEDU DALYVAUS VIENYBĖS JUBILIEJINIO BANKETO MENINĖJE PROGRAMOJE: *Virsuje — newyorkiečių mylimas Algirdas Brazis, buvęs Metropolitan Operos solistas, ir [apačioje]*

Jaunimo choras įsisteigė New Yorke ir jau rodosi visuomenei. Vadovaujamas savo organizatorės Jūratės Veblaitytės-Lietchfield, jis jau dainavo Atletų klubo baliuje. Dabartiniu metu chore jau turima apie 30 narių. Jo tikslas — palaikyti ir skleisti lietuviškąją dainą. Numatoma pirmiausia dainuoti lietuvių liaudies, lietuvių kompozitorių dainas ir religinius kūrinius. Choro repeticijos vyksta Kultūros židinyje antradienio vakarais 6 val. mergaitėms ir 7:30 val. berniukams. Į chorą priimami vidurinių mokyklų moksleiviai ir studentai, mergaitės nuo 13 m. ir berniukai nuo 15 m. amžiaus. Repeticijoms ir koncertams akompanuoja neseniai iš Clevelando į New Yorką atsikėlusį pianistė Dalia Sakaitė.

Donatas Banionis, žymus Lietuvos dramatos aktorius, pastaruoju laiku turėjęs pagrindines roles keliuose dideliuose TSRS gamintuose filmuose, vaidina šiuo metu New Yorke rodomame filme "Solaris". Tai iš erdvės tyrimo fantastinis filmas, susuktas pagal lenkų rašytojo Stanislaw Lem romaną.

Žurnalo Kario susirinkime spalio 2 d. buvo aptarti redagavimo ir leidimo reikalai. Pranešimą padarė ilgametis redaktorius Zigmas Raulinaitis ir administratorius Leonas Bileris. Paašškėjo, kad Karys dar galėtų laikytis apie 10 metų, tik jam reikalinga skaitytojų parama. Susirinkime dalyvavo apie 40 asmenų, kurių daugelis pasisakė, kaip sutelkti lėšų tolimesniam leidimui. Pabaigoje savo kūrybos paskaitė Jonas Rūtenis, Paulius Jurkus, Ant. Rugys. Be to, Bronius Balčiūnas paskaitė ištrauką iš V. Alanto "Sventaragio".

Daugiau kaip 3000 eksponatų bus Senosios lietuvių ateivijos parodoje, kuri atidaroma spalio 24 d. ir uždaroma spalio 31 d. Apreiškimo parapijos mokyklos patalpose Brooklyne.

Magdalena Galdikienė, dailininko A. Galdiko našlė, ilgokai gyvenusi New Yorke, o dabar jau kelinti metai — pas Marijos Nekalto Prasadėjimo seseris Putnam, Conn., buvo pagerbta jos 85 metų amžiaus sukakties proga. Buvo pamaldos, sukaktuvininkės veiklos apžvalga ir meninė programa, kurią atliko solistė Gina Čapkaušienė, padainuodama Ciurlionio harmonizuotų liaudies dainų, originalių dainų ir tarptautinių kompozitorių operų arijų.

Antano Gustaičio kūrinys "Sekminių vainikas" bus rodomas newyorkiečiams lapkričio 6 d. Kultūros židinyje. Programą atliks Toronto lietuvių dainos ir šokio ansamblis Atžalynas.

Kviečiame visus į VIENYBĖS 90 METŲ JUBILIEJINĮ BANKETĄ

Šeštadienį, lapkričio 27
6 valandą vakare

HOTEL BILTMORE

55 EAST 43RD STREET, NEW YORK CITY
(PRIE GRAND CENTRAL STOTIES)

Bilietas asmeniui \$20.00

BUS MENINĖ PROGRAMA

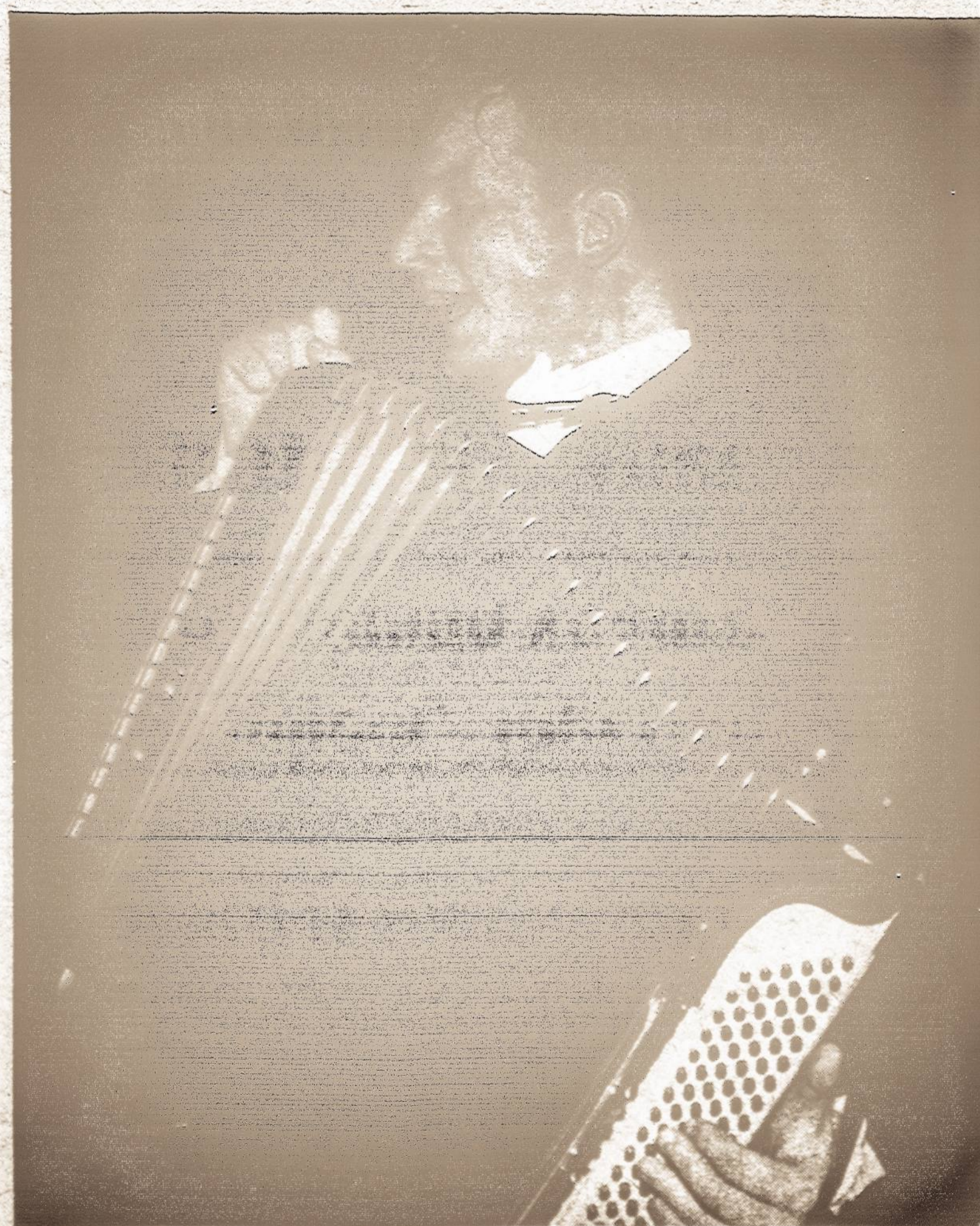
DAINUOJA AL BRAZIS, AKORDEONU - CHARLES DAUBARAS

ŠOKIAMS GROS

JUOZO THOMAS ORKESTRAS

Bilietai iš anksto rezervuojami Vienybėje, telefonuojant 277-7257, arba rašykite šiuo adresu: Vienybė, 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207.

Nuo spalio 5 d. bilietai gaunami pas platintojus.

Akordeonistas Charles Daubaras, kurio virtuoziskumu publika niekad negali atsigerėti.

VIENYBĖ, 1976 m. spalio-Oct. 15 d.